

19.01.2017

Resultat- og effektmålingsverktøy for Områdeløft

Rapport 57-2017

Rapport nr. 57-2017 fra Samfunnsøkonomisk analyse AS

ISBN-nummer: 978-82-93320-70-8
Oppdragsgiver: Husbanken
Forsidefoto: Husbanken
Tilgjengelighet: Offentlig
Dato for ferdistilling: 19. januar 2017
Forfattere: Fernanda Winger Eggen,
Marthe Norberg-Schulz og
Rolf Røtnes

Samfunnsøkonomisk analyse AS

Borggata 2B
N-0650 Oslo

Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Innhold

Sammendrag	5
1 Innledning	8
1.1 Behov for et enhetlig verktøy	8
1.2 Gjenstand for dialog og kunnskapsutvikling	8
1.3 Tilnærming til oppgaven	9
1.4 Datakilder	12
2 Bakgrunn for Områdeløft	13
2.1 Områderettede innsatser verden over	13
2.2 Program for Områdeløft	16
3 Resultat- og effektmålingsverktøyet	21
3.1 Tydeliggjøring av målhierarkiet	21
3.2 Valg av indikatorer	23
4 Utvikling i områdeløftområdene	34
4.1 Forklaring til målingene	34
4.2 Oppsummering av første måling	34
4.3 Endringer i perioden 2014-2016	36
5 Sluttvurdering og anbefaling	50
5.1 Relevant datasett også for andre enn Husbanken	50
5.2 Indikatorene har ulike grad av informasjonsverdi	51
5.3 Stor samvariasjon mellom enkelte indikatorpar fra spørreundersøkelsen	53
6 Referanser	55
Vedlegg 1: Spørreundersøkelse	57
Vedlegg 2: Grunnkretser per område	59

Sammendrag

Samfunnsøkonomisk analyse (tidl. Damvad Norge) har de siste tre årene utviklet et resultat- og effekt-målingsverktøy, samt gjennomført målinger, for Husbankens program for Områdeløft. Denne rapporten oppsummerer arbeidet og gir anbefalinger for videre bruk av verktøyet.

Oppdraget har vært tredelt:

1. Framskaffe kunnskap om resultater og effekter på tvers av områder
2. Utvikle et robust verktøy for videre måling av resultater og effekter
3. Bidra til læring og kunnskapsutvikling i Husbanken og i områdeløftene

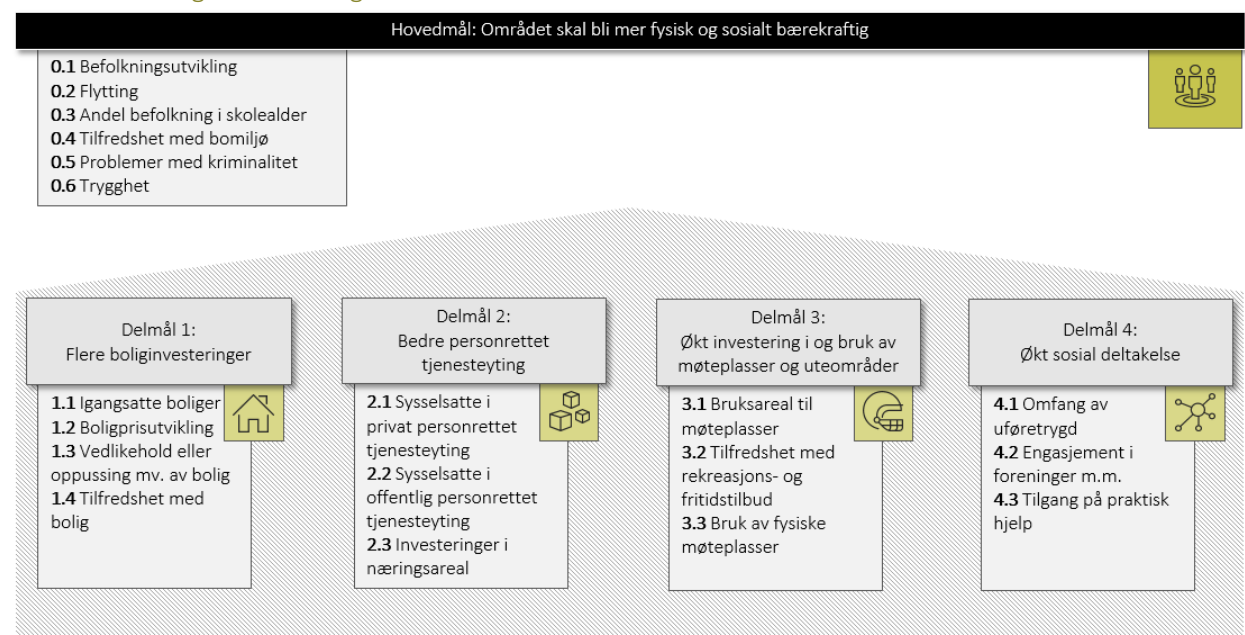
Vi har i arbeidet lagt vekt på først å etablere en god forståelse av hvilke mål Områdeløft har og hvilke indikatorer som kan gi informasjon av hvordan programmet beveger seg mot målet. Utarbeidelsen av denne målforståelsen har i seg selv gitt verdifullt læringsutbytte.

Områdeløfts mål kan oppsummeres som i figuren under. I figuren er det også tatt inn hvilke indikatorer som kan gi informasjon om de ulike målformuleringene.

Det er viktig å understreke at Områdeløft ikke har igangsatt prosjekter som direkte påvirker programmets overordnede mål. Prosjektene har typisk vært små og virker over lang tid. Områdeprosjektene har også til dels preg av å mobilisere andre samfunnsaktører som kan bidra med fysiske eller immaterielle investeringer som virker i samme retning som områdeløftprosjektene. Det er hvordan denne samlede innsatsen virker over tid som vil påvirke de ulike indikatorene som er valgt ut.

Hovedstadsmeldingen (St.meld. nr. 31 (2006-2007)) la grunnlaget for at daværende regjering og byrådet i Oslo i 2007 inngikk en intensjonsavtale om samarbeid i Groruddalen for perioden 2007-2016. Husbanken har gitt tilsagn i tråd med denne intensjonsavtalen i ti år. Avtalen om samarbeid i Groruddalen har blitt forlenget og samarbeidet om et nytt

Målforståelse og indikatorvalg

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

tiårig program for områderettet innsats i Groruddalen forsetter fra 2017, men 2016 var det siste året Husbanken skulle gi tilsagn.¹

Når vi ser på hva vi kan lære av gjennomgangen av resultatindikatorer knyttet til Husbankens områdeløftprosjekter, ser vi at flere læringspunkter kan være nyttig for flere enn Husbanken. Verktøyet vil etter vår vurdering være særlig nyttig å benytte for å vurdere andre områdeutviklende tiltak, herunder den videre områderettede innsatsen i Groruddalen. Datasettet ligger godt til rette for å gi relevant informasjon om utviklingen i Groruddalen er i tråd med intensjonen med satsingen.

Rapporten presenterer et omfattende verktøy for å måle resultater og måloppnåelse langs mange parametere. Det er viktig å understreke at selv om det etableres et verktøy for å måle resultater og effekter, vil ikke verktøyet fortelle den fulle sannheten om områdesatsingene. En viktig grunn er at det ikke er identifiserbare data knyttet til alle mål Områdeløft har.

Indikatorene skal derfor leses som nettopp indikatorer på bevegelse mot et mål. Indikatorutviklingen må så tolkes i lys av hvilke prosjekter som er gjennomført. Enkelte indikatorer kan også leses som en form for varslingsystem. Dersom avviket fra sammenlikningsgrunnlaget endres mye, kan det være grunnlag for å melde behov for særskilte tiltak.

For å kunne si noe om effekten av områdeinnsatsen er det viktig at fortolkningen av eventuelle endringer ses i sammenheng med hvilken innsats som er gjort i perioden. Det vil si at resultat- og effektmålingsverktøyet presentert her har størst nytte når det ses sammen med rapportering fra hvert enkelt område.

Program for Områdeløft har fram til i dag omfattet totalt fjorten områdeløftområder, fordelt på ni i Oslo, tre i Bergen, ett i Trondheim og ett i Drammen.

De demografiske variablene for hvert område har i hovedsak hatt samme utvikling de to årene etter den første målingen ble gjennomført i 2014, som før. Samlet sett synes områdeløftområdeområdene å ha en utvikling om lag som Norge samlet, men med svakere befolkningsvekst enn i byene de er en del av.

På enkelte områder kan det imidlertid se ut som det er tegn til en ny utviklingsbane. Enkelte områder med høy befolkningsvekst har de siste to årene opplevd forsterket vekst. Det gjelder spesielt Furuset og Tøyen i Oslo og Årstad i Bergen. Romsås er et område hvor utviklingen i 2015 kan indikere et brudd med en tidligere negativ befolkningsutvikling. Fjell i Drammen ser ut til å fortsette en utvikling med synkende folketall. Indre Laksevåg i Bergen har en utvikling i 2015, som kan indikere en utvikling fra positiv til negativ befolkningsutvikling.

Data for utviklingen i andelen skolebarn indikerer at den positive befolkningsutvikling for spesielt Tøyen og Furuset også gjelder barnefamilier. Også Stovner sentrum i Oslo og Saupstad-Kolstad i Trondheim ser ut til å forsterke sin attraktivitet blant barnefamilier. Fjell, Indre Laksevåg og Årstad viser motsatt utvikling for familier med skolebarn.

Boligprisene har økt for alle områdeløftområdene, men generelt mindre enn byene de er en del av. Unntakene var Tøyen, Romsås og Ytre Arna, hvor prisene siste to år steg vesentlig mer enn byene de var en del av. På Saupstad-Kolstad og i Fjell var situasjonen motsatt.

¹ Prop. 1 S (2016-2017) *Kommunal- og moderniseringsdepartementet*

Spørreundersøkelsene gjennomført etter den første målingen indikerer at flere er fornøyde med sitt område i 2016, sammenliknet med de to foregående årene. Det er også litt færre som opplever problemer med kriminalitet, vold eller hærværk, og litt flere som føler seg trygge eller helt trygge i sitt område.

Indikatorerne for sosialdeltakelse synes å indikere en generell positiv utvikling. Ni av ti har mennesker de kan be om hjelp fra og andelen synes heller å øke enn å avta. Det er imidlertid noen færre som svarer at de har utført gratisarbeid i 2016, enn i 2015.²

Andelen uføretrygde er i de fleste områdeløftområdene om lag som i landet for øvrig. Utviklingen tyder også på at uføreandelen enten synker (som i Haugenstua, Veitvet-Sletteløkka og Stovner sentrum) eller med mindre økning enn Norge samlet. Fjell, Saupstad-Kolstad og til dels Ytre Arna er imidlertid områder som både har en relativ høy uføreandel i utgangspunktet og en økning i uføreandelen som er langt sterkere enn de andre områdene.

Som en del av analysen av resultatene har vi testet i hvilken grad det er statistisk samvariasjon (korrelasjon) mellom hva respondentene i vår spørreundersøkelse svarer på ulike spørsmål. Bakgrunnen er at dersom det er koblinger mellom svarene vil det være lettere å tolke hva svarene sier om områdets kvaliteter. Vi finner statistisk signifikant samvariasjon mellom svar på spørsmål om **tilfredshet med eget bomiljø** og følgende andre svar:

- **Tilfredshet med egen bolig.** De personer som svarer at de er tilfredse med egen bolig svarer

også i stor grad at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkningen er at boligkvalitet er viktig for folks trivsel.

- **Kriminalitet.** De personer som svarer at de har hatt problemer med kriminalitet, svarer i mindre grad enn andre at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkning er at kriminalitet i nærmiljøet reduserer den generelle trivselen til innbyggerne.
- **Tilgang til hjelp i hverdagen.** De personer som svarer at de kan be slektninger og venner om praktisk hjelp svarer også i stor grad at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkningen er at visshet om en kan få hjelp er viktig for folks trivsel.
- **Bidrar med frivillig innsats.** De personer som svarer at de bidrar med gratisarbeid i foreninger og klubber, svarer også oftere enn andre at de er tilfredse med eget bomiljø. En mulig forklaring er at folk som trives også ønsker å bidra i samfunnet (og omvendt).
- **Bruk av møteplasser.** Det viser seg at personer som svarer at de benytter områdets offentlige møteplasser i mindre grad enn andre svarer de er tilfredse med eget bomiljø. Den statistiske sammenhengen her var i første omgang overraskende, men en mulig tolkning er at bruk av offentlige møteplasser er særlig viktig for mennesker uten tilstrekkelig gode egne boliger eller sosiale nettverk. Slik sett stiller denne påviste sammenheng nye spørsmål til hvordan utviklingen i denne indikatoren skal tolkes.

² Spørsmålet om gratisarbeid var ikke inkludert i undersøkelsen for 2014.

1 Innledning

Samfunnsøkonomisk analyse AS, ved datterselskapet Damvad Norge AS, har fått i oppdrag fra Husbanken å utvikle et resultat- og effektmålingsverktøy for Husbankens program for Områdeløft. Prosjektet har pågått i perioden 2014-2016. Denne rapporten oppsummerer vårt arbeid med resultat- og effektmålingsverktøyet, herunder valg av indikatorer og faktiske målinger.

1.1 Behov for et enhetlig verktøy

Husbanken har fram til og med 2016 forvaltet statlige budsjettmidler til program for Områdeløft. Programmet har hatt som mål å bidra til å forbedre det fysiske og sosiale miljøet i utvalgte områder med opphoping av levekårsproblemer, slik at innbyggerne får økt trygghet, trivsel og livskvalitet. God informasjon om hvilke resultater og effekter ressursinnsatsen gir, er nødvendig for målrettet videreutvikling av områderettede innsatser.

Oppdraget fra Husbanken har vært tredelt:

1. Framskaffe kunnskap om resultater og effekter på tvers av områder.
2. Utvikle et robust verktøy for videre måling av resultater og effekter.
3. Bidra til læring og kunnskapsutvikling i Husbanken og i områdeløftene.

Under arbeidet med programbeskrivelsen for Områdeløft så Husbanken behov for å framskaffe mer kunnskap om resultater og effekter av områdeløftsatsingen. Områdene rapporterer omfang av igangsatte aktiviteter og det er gjennomført flere evalueringer av satsingen.³ Tidligere rapporteringer og de

første evalueringene var mer innrettet mot å rapportere prosess, innhold, aktiviteter og forløp i prosjektene, enn hva som faktisk er oppnådd av resultater og effekter. Rapporteringen fra de ulike områdene har i tillegg tidels benyttet ulike format og hatt forskjellig innhold.

Prosjektet må også ses på bakgrunn av behovet for et verktøy som favner alle områdene som omfattes av programmet.

1.2 Gjenstand for dialog og kunnskapsutvikling

Et enhetlig resultat- og effektmålingsverktøy må nødvendigvis ta utgangspunkt i data som er identifiserbare og som kan følges over tid. For å være relevante må data samvariere med de målene programmet skal oppnå. Når man ser utvikling i et samlet indikatorverktøy, vil verktøyet gi innsikt i hvilke resultater og effekter ressursinnsatsen gir.

Det er likevel viktig å understreke at selv om det etableres et verktøy for å måle resultater og effekter, vil ikke verktøyet fortelle den fulle sannheten om områdesatsingene. Årsaken er dels at det ikke er identifiserbare data knyttet til alle mål Områdeløft har.

I tillegg er det ikke gitt at de identifiserbare dataene nødvendigvis samvarierer perfekt med programmets mål. Samvariasjonen må være god nok til at det er rimelig å tolke endringer i valgte indikatorer som bevegelse mot (eller bort fra) programmets mål, men tolkningen må ta inn over seg detaljert kunnskap som kan forklare den målbare utviklingen.

³ Econ Pöyry og Proba samfunnsanalyse gjennomførte en følgeevaluering av områdeløftsatsingen i Groruddalen for perioden 2007-2010, mens Asplan Viak og Agenda Kaupang evaluerte Husbankens innsats i Groruddalen, herunder effekter, i 2011. Asplan Viak; Agenda Kaupang gjennomførte også følgeevalueringen av Groruddalssatsingen for perioden 2007-

2009. I tillegg har NIBR og TØI gjennomført en midtveiseevaluering av Groruddalssatsingen. Sluttevaluering av den første tiårige områdesatsingen i Groruddalen ble ferdigstilt våren 2016 (Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse og Civitas (2016) *Sluttevaluering av Groruddalssatsingen – Hovedrapport*)

Derfor er det viktig å understreke at verktøyet kun gir en **indikasjon** på måloppnåelse. Et resultat- og effektmålingsverktøy vil både supplere og bli supplert av løpende aktivitetsbasert rapportering. Endringer i indikatorene må derfor ses i sammenheng med rapportert innsats i de enkelte områdeløftområdene.

Verktøyet er utarbeidet etter utforming av mål og iverksetting av tiltak innenfor eksisterende Områdeløft. Ved nye Områdeløft kan verktøyet benyttes til å styrke refleksjonen rundt hva som kan oppnås ved tiltakene som iverksettes.

Følgelig anbefaler vi at indikatorene brukes som utgangspunkt for **dialog** om grad av bevegelse mot måloppnåelse, om årsaker til bevegelse og om justeringer av innstas kan gi bedre måloppnåelse. Verktøyet kan også brukes til å fange opp positive og negative endringer i selve området, og slik få en **form for alarmfunksjon**. En god dialog krever at indikatorutviklingen settes inn i en sammenheng, slik at målingen ikke blir ren statistikkproduksjon.

For Husbanken vil dialogen i første rekke være med ansvarlige for de ulike Områdeløftene og med finansierende departementer. Gode styringsparametere kan også være en kilde til bedre dialog og kunnskapsutveksling mellom Områdeløftene og Husbanken, mellom Områdeløftene og mellom Områdeløftene og kommunene.

Statens økonomiregelverk stiller krav om at alle statlige virksomheter gjennomfører evalueringer av bl.a. tilskuddsordninger. Både evalueringer og løpende resultat- og effektmåling, samt aktivitetsrapportering, er virkemidler for å få frem informasjon om virkningene av Områdeløft.

Evalueringer forutsetter normalt en mer omfattende datainnhenting for å belyse resultater på et område

enn det som er mulig i et løpende resultat- og effektmålingsverktøy. Vanligvis har evalueringer et større innslag av vurderinger og en mer dyptpløyende analyse av årsaksforhold. Evalueringer er imidlertid et viktig supplement til en løpende effekt- og resultatmåling, som kan heve nivået på den samlede styringsinformasjonen. Videre kan informasjon fra den løpende effekt- og resultatmålingen benyttes i evalueringer, mens evalueringer på sin side kan identifisere forhold som bør tas inn som del av den løpende effekt- og resultatmålingen.

1.3 Tilnærming til oppgaven

Resultat- og effektmåling av igangsatte samfunnsrettede tiltak er krevende. Den største utfordringen er å skille effektene av tiltaket fra effektene av de utallige faktorene som kan tenkes å ha betydning for utviklingen. En vanlig måte å overkomme denne utfordringen på er å finne en kontrollgruppe, som representerer utviklingen i fravær av tiltaket. Å finne en god kontrollgruppe er imidlertid i seg selv utfordrende.

En annen utfordring er knyttet til tilgangen på data som faktisk sier noe om resultater og effekter. Resultater kan forstås som de mer kortsiktige og umiddelbare virkningene av en aktivitet, et tiltak eller en satsing. Eksempelvis kan et prosjekt utløse tilleggsinvesteringer fra private, som betraktes som et resultat.

Effekter er mer langsiktige virkninger og noe som vil vedvare, også etter at aktiviteten eller satsingen er avsluttet, for eksempel at beboerne trives grunnleggende bedre enn før.

Resultater er som regel enklere å måle enn effekter. Med stor datatilgang kan mange faktorer kontrolleres for, men sjelden alle. Motsatt vil et verktøy med

for lite data ha store tolkningsproblemer, ikke minst i å forstå årsakssammenhenger.

Vi har tilnærmet oss utviklingen av resultat- og effektmålingsverktøyet i tre trinn.

1.3.1 Trinn 1: Vurdere målbildet

Første trinn i utviklingen av resultat- og effektmålingsverktøyet gikk ut på å vurdere og tydeliggjøre målbildet for Områdeløft. Det bør være sammenheng mellom konkrete aktiviteter man setter i gang, resultater som følger av aktivitetene og de framtidige effektene man forventer.

Et hierarkisk oppsett av resultat- og effektmål, med tilhørende indikatorer, gjør sammenhengene mellom dem tydeligere. Programmets hovedmål skal vise til hva som skal oppnås og delmålene uttrykk for hvilke områder programmet retter seg mot for å oppnå hovedmålet, og hva som skal oppnås på disse områdene.

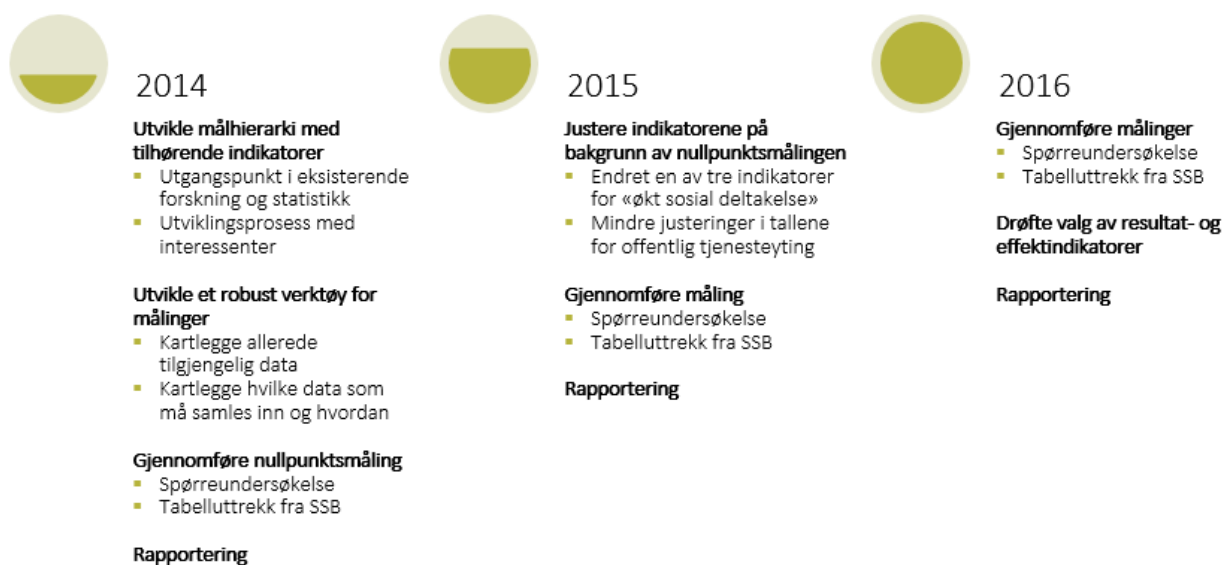
Gode, gjennomtenkte og vel forankrede målformuleringer er også en forutsetning for valg av styringsindikatorer. Også forståelse av hvordan ulike delmål skal forstås i forhold til hverandre kan bety mye for valg av indikatorer.

I oppbyggingen av et målhierarki er det viktig å ha med seg at det finnes to typer koblinger:

- **Vertikalt**, det vil si at målene er ordnet logisk i årsak-virkningsforhold, hvor måloppnåelse på et underliggende delmål gir måloppnåelse på et overordnet mål (så lenge ingen andre delmål har ledet til negativ måloppnåelse).
- **Horisontalt**, det vil si at målene er sideordnet og at delmålene bør være formulert på samme hierarkiske nivå og ikke være overlappende.

Bruk av resultat-/delmål gjør det mulig å lage indikatorer for de ulike delmålene separat. Dette er hensiktsmessig ettersom det ofte vil være krevende å

Figur 1.1 Prosjektframdrift

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

utvikle gode indikatorer for samfunnseffektene (hovedmålet). Når målhierarkiet oppfyller slike ideelle egenskaper, vil positiv bevegelse mot måloppnåelse på ett eller flere av delmålene bidra til en positiv bevegelse mot hovedmålet, så fremt ingen av delmålene viser negativ målutvikling.

Trinn 1 ble utført våren 2014 og resulterte i en tydeliggjøring og forenkling av målhierarkiet. Målhierarkiet er beskrevet nærmere i kapittel 3.

1.3.2 Trinn 2: Valg av indikatorer

Det neste trinnet i utviklingen av verktøyet gikk ut på å identifisere indikatorer for å måle resultater og effekter. Dette er særlig viktig i tilfeller hvor måloppnåelse ikke kan måles direkte. Ideelt sett bør indikatorene være målbare, objektive og relevante:

- **Målbarehet** handler om at det er mulig å kvantifisere effektene.
- **Objektivitet** handler om at det eksisterer data med liten mulighet for manipulasjon.
- **Relevans** handler om at indikatorene måler det som er relevant for del- og hovedmål.

Som en del av dette trinnet indentifiserte vi også hvilke indikatorer det allerede eksisterte gode data på, og hvilke indikatorer vi selv måtte gjøre et arbeid for å framskaffe data på. For å kartlegge allerede tilgjengelig data så vi først og fremst til Statistisk sentralbyrå, herunder data fra folke- og boligtelinger og levekårsundersøkelser, men også Innbyggerundersøkelsen (Difi), Ungdata (NOVA) og ARA-plan⁴.

Alle målemetoder har ulike styrker og svakheter, og alle indikatorer har noen fordeler og noen ulemper.

Parallelt med tenkningen knyttet til hvilke indikatorer vi trodde ville være de beste, har vi vært opptatt av å finne indikatorer som er enkelt tilgjengelig. I effektmålinger er det alltid et kost-nytte-spørsmål man må forholde seg til. Etter en grundig gjennomgang av eksisterende data besluttet vi at Statistisk sentralbyrå (inkl. Levekårsundersøkelsen) og en egen spørreundersøkelse ville gi det beste datagrunnlaget.

Trinn 2 ble utført sommeren og høsten 2014. Valgte indikatorer, samt deres styrker og svakheter drøftes i kapittel 3.

1.3.3 Trinn 3: Måle på indikatorene

Det siste trinnet har vært å måle utviklingen for de valgte indikatorene. Som nevnt er det særlig to utfordringer i å måle effekter av Områdeløft; tilgang til objektive og relevant data og bruk av kontrollgruppe. Mangelen på en kontrollgruppe henger blant annet sammen med at definisjonen på et område i Områdeløftsatsingen ikke er objektiv. Det er opp til kommunen å definere hva som er størrelsen på det konkrete området. Områdene er valgt ut fordi de er spesielle ut fra noen kriterier. Særlig har vurderinger knyttet til levekårsutfordringer stått sentralt. Det er derfor ikke opplagt at det finnes områder som er relativt like, og som ikke er med i programmet.

En alternativ framgangsmåte er derfor å måle **endringer over tid**. På denne måten blir område X kontrollgruppen for seg selv, og område Y blir kontrollgruppen for seg. I tillegg kan vi sammenlikne utvikling **mellom** de ulike områdene, og forsøke å identifisere om utviklingen er bedre/dårligere noen steder og eventuelle årsaker til dette. Sist, men ikke minst,

⁴ En registertjeneste med oversikt over sentre, kjeder og butikker fordelt geografisk og på bransjer

vil man kunne måle opp mot nasjonale gjennomsnitt.

Kausalitetsutfordringene er fortsatt tilstede, siden vi ikke vet sikkert om utviklingen i området skyldes den faktiske innsatsen. Dette er grunnen til at vi ikke kan hvile på en enkelt indikator for å beskrive utviklingen. Dersom flere typer data indikerer at Områdeløft har bidratt til utvikling i samme retning, er det større sannsynlighet for at Områdeløft har hatt en positiv virkning enn om ulike data peker i ulike retninger.

Ideelt sett skulle vi gjennomført målinger på et tidspunkt **før** de ulike prosjektene ble igangsatt, men siden de fleste områdeprosjektene har pågått siden før utviklingen av et resultat- og effektmålingsverktøy ble satt i gang, er ikke dette en mulighet her.⁵ En felles «statusmåling» i 2014 har imidlertid gjort det mulig å følge utviklingen fra og med da.

Første måling ble gjennomført høsten 2014 og vinteren 2015, og dekket utvikling for alle indikatorer, foruten de som er innhentet gjennom spørreundersøkelse, for perioden 2004-2014. Målingene, samt vurdering av målbildet og begrunnelse for valg av indikatorer ble dokumentert i en egen rapport tidlig i 2015.⁶

I forbindelse med andre måling ble en av tre indikatorer for «økt sosial deltakelse» endret og det ble foretatt mindre justeringer i tallene for offentlig tjenesteyting (se beskrivelse av indikatorer i kapittel 3). Målingene for 2015 ble oppsummert i et kort notat til Husbanken, mens utvikling for alle indikatorer ble i sin helhet presentert i framstillingsverktøyet Tableau.⁷ Resultatene ble presentert på en

programsamling for Områdeløft i Fredrikstad i juni 2016.

Tredje og siste måling er gjennomført høsten 2016 og oppsummeres i denne rapporten, samme med et endelig forslag til indikatorsystem. Målingene er oppsummert i kapittel 0, mens drøfting av indikatorsystemet og anbefalinger for videre arbeid gis i kapittel 5.

1.4 Datakilder

Dokumentstudier, eksplorative intervju med forskere og programledere, dialog med oppdragsgiver og programledersamlinger for Områdeløft har vært særlig relevante datakilder for å vurdere og forstå Områdeløft og definere målbildet og indikatorer.

Videre har offentlig tilgjengelig statistikk, særlig den som er samlet inn av Statistisk sentralbyrå (SSB), stått sentralt i utvikling av indikatorer. Områdeløft-områdene er imidlertid for små geografiske enheter til at statistikken offentliggjøres på dette nivået. Bestilling av tilpassede tabelluttrekk fra SSB har derfor vært nødvendig for å kunne måle på indikatorer.

For indikatorer det ikke allerede innhentes data på, men som vi likevel har ønsket å ha med i verktøyet, har vi gjort en egen datainnhenting i form av en telefonundersøkelse til beboere. Norstat har i hele prosjektperioden vært ansvarlige for gjennomføringen av spørreundersøkelsen.

Datakildene som brukes i selve målingen drøftes nærmere i kapittel 3.

⁵ Områdeinnsatsen i indre Oslo øst (Tøyen) var i forprosjektfasen da arbeidet med resultat- og effektmålingsverktøyet ble satt i gang.

⁶ Damvad Norge (2015) *Effekt- og resultatverktøy for Områdeløft*

⁷ Tableau er et interaktivt framstillingsverktøy, som forenkler presentasjoner av store mengder data. Tableau er også valgt for å framstille det endelige resultat- og effektmålingsverktøyet.

2 Bakgrunn for Områdeløft

I dette kapittelet oppsummeres bakgrunn for, og teori om, områderettede tiltak generelt og Områdeløft spesielt. Kapittelet er ment å gi en kort innføring til lesere som ikke kjenner områderettede innsatser og Områdeløft fra tidligere. For en mer omfattende beskrivelse og dokumentstudie henvises leseren til prosjektets første delrapport (Damvad Norge, 2015).⁸

Lesere som er kjent med temaet kan gå direkte til kapittel 3 som beskriver vårt foreslåtte mål- og resultatverktøy og oppsummeringen av områdenes utvikling i kapittel 0. Det henvises for øvrig til presentasjonen av indikatorene i Tableau ([klikk her](#)).

2.1 Områderettede innsatser verden over

Områderettede innsatser er i korte trekk en offentlig ressursinnsats, med formål å styrke levekår og/eller trivsel i avgrensede geografiske områder, gjerne for en begrenset tidsperiode. Den offentlige ressursinnsatsen kan skje alene eller i kombinasjon med innsats fra private, frivillige eller andre offentlige aktører. Vi finner områderettede innsatser i flere verdensdeler, men med en hovedvekt på USA og Europa.

Den vanligste forståelsen av områdesatsing er bruk av lokale innsatser i urbane områder, preget av fysisk forfall og levekårsproblemer. Her kan det for eksempel være snakk om sosiale tiltak for å styrke levekår, trivsel og omdømme for et område. Byutviklingsprosjekter eller revitaliseringsprogrammer, der det fysiske miljøet opprustes, kan også anses som områderettete innsats.

⁸ http://www.husbanken.no/bibliotek/bib_omradeloft/effekt-og-resultat-verktoy-for-omradeloft/

⁹ Formålet med forsøket har vært å øke andelen barn med innvandrerbakgrunn i barnehage, å bedre norskkunnskapene for minoritetsspråklige barn, å bidra til sosialiseringen generelt, og å forberede barna på skoletart. Forsøket har pågått i utvalgte bydeler i Oslo, Drammen og Bergen og foreløpige resultater viser at tilbudet bidrar til at flere barn med innvandrerbakgrunn får barnehageerfaring der tilbudet eksisterer.

Forsøket med gratis kjernetid i barnehage er et eksempel på et områderettete tiltak i Norge.⁹ Andre tiltak der staten har vært en vesentlig bidragsyter, er for eksempel skoleprosjektet Språkløftet.¹⁰ Staten har gitt og gir fortsatt tilskudd til en rekke bosted-, by-, og områdeutviklingsprosjekter, herunder Områdeløft (omtales i avsnitt 2.2).

Det er flere forhold som begrunner områderettede innsatser:¹¹

- Antakelser om at egenskaper ved boområder påvirker livssituasjon og muligheter for sosial mobilitet.¹²
- Erfaring med at økonomiske og sosiale forskjeller øker og at tradisjonelle politiske virkemidler ikke er tilstrekkelig for å hindre forskjellene.
- Sosiale og økonomiske problemer i enkelte boområder øker i styrke blant annet som følge av økt befolkningsvekst og økt urbanisering.
- Økt innvandring og ønske om at områder med mange innbyggere med innvandrerbakgrunn utvikler seg som resten av samfunnet.

2.1.1 Kritikk av områderettede innsatser

Selv om områderettede innsatser er tatt i bruk i mange land, er det stor usikkerhet knyttet til effekten av dem. Det er særlig to grunner til denne usikkerheten. For det første handler dette om hvorvidt et områderettete virkemiddel faktisk er egnet for å løse problemene det er tenkt at det skal løse. For det andre handler det om man faktisk har metoder og data som er tilstrekkelige til å måle om tiltaket har

¹⁰ Språkløftet skal bidra til bedre språkopplæring for minoritetsspråklige elever, og innebærer en ordning med tilskudd til utviklingsprosjekter ved skoler som har mer enn 25 pst. minoritetsspråklige elever.

¹¹ Se for eksempel Brofoss og Barstad (2006) og Hovedstadsmeldingen (St.meld. nr. 31 (2006-2007))

¹² Se f.eks. Wilson og Kelling 1982

en effekt. Det første kan kalles en programteoretisk utfordring, mens det andre er en måleutfordring.

Vi vil i de nedenstående avsnittene gi en kort beskrivelse av de sentrale kritikkpunktene knyttet til programteorien, men særlig interesserte lesere henvises til den refererte litteraturen for flere detaljer.

En sentral kritikk mot områderettede innsatser handler om at årsakene til de lokale problemene i mange tilfeller ligger utenfor de aktuelle områdene (Tosics 2009). De lokale utfordringene kan være konsekvenser av større strukturelle problemer knyttet til lønnsdannelsen, helse, fattigdom og boligmarked. I så fall kan det hevdes at problemene må møtes med generelle tiltak innenfor arbeids-, sosial- og boligpolitikken, framfor kompenserende områderettede innsatser. Diskusjonen handler om balansen mellom universelle versus avgrensede og målrettede tiltak, og er en prioriteringsutfordring innen mange samfunnsområder.

Britisk forskning (Smith 1999) konkluderer med at områdesatsinger ikke har potensial til å være annet enn et nyttig supplement til generelle politiske satsinger.

Et annet kritikkpunkt er at politikken på dette området i mange tilfeller er basert på antakelser om årsakssammenhenger som mangler empirisk dekning (Musterd og Ostendorf 2008). Områderettede innsatser bygger på en antagelse om at nabolaget har betydning for enkeltindividers levekår.

Det har vært forsket mye på denne typen nabolags-effekter. Det synes å være en gjennomgående enighet om at de mest avgjørende faktorene for individers utvikling og livssjanser er personlige egenskaper og nære relasjoner (det vil si familien og andre som står i nær tilknytning til det enkelte menneske). Både nasjonal og internasjonal forskning finner evidens for at nabolaget spiller en rolle for individers utvikling og livssjanser.¹³ Blant annet finner Chetty et al. (2014) at områder i USA med høy grad av segregering og store inntektsforskjeller kjennetegnes av en lavere grad av sosial mobilitet mellom generasjoner enn områder med mindre segregering og inntektsforskjeller. I Norge har blant annet Toft og Ljunggren vist at arbeiderklassebarn har større sannsynlighet for å ta høyere utdanning og få bedre jobber hvis de vokste opp blant velstående naboer. Den samme tendensen finner Chetty et al. i USA.

Generelt er europeisk forskning mer sprikende enn amerikansk forskning.¹⁴ Svensk¹⁵ forskning har funnet klare konsekvenser av nabolag på deltakelse i arbeidsmarkedet og inntekt, mens tilsvarende studier fra Nederland, Tyskland og Storbritannia ikke viser tilsvarende sammenheng.¹⁶

I Norge er heller ikke bildet entydig. Gunn Birkelund mfl. viste i 2007 og 2015¹⁷ at skolenes etniske sammensetning ikke hadde noen betydelig effekt på karakteroppnåelse i Oslo, i motsetning til hva som ofte meldes om «Ghetto-skoler» i medier, og internasjonal forskning.

¹³ Se f.eks. Chetty, et al. (2014) og Toft og Ljunggren (2016)

¹⁴ **Amerikansk forskning har dokumentert at depriverede områder har en "independent but modest" effekt på innbyggerne sin velferd senere i livet.** Se bl.a. Brattbakk og Wessel (2013), Leventhal og Brooks-Gunn (2000), Sampson, Morenoff og Gannon-Rowley (2002) og Pebley og Sastry (2004)

¹⁵ Andersson og Bråmås (2004) undersøkte tre mellomstore svenske byer (Västerås, Jönköping og Gävle), og fant at nabolaget, i sammenheng med ungdomsårene, har betydning for arbeidsstatus og utdanning i 25-årsalderen. Scarpa (2015) har analysert virkingen av inntektsulikhet på økonomisk boligsegregering i Malmö i årene 1991-2010, og foreslår at politikken bør være rettet mot å påvirke inntektsfordelingen i stedet for arealbaserte strategier.

¹⁶ I Tyskland rapporterte Obertwittler (2007) betydelige nabolageffekter på ungdomskriminalitet i Köln og Freiburg. En tredje type mønster ble identifisert i en britisk studie av eksamensresultater og en finsk studie av fullføring av videregående skole. I disse studiene ble nabolageffekter primært påvist i områder med konsentrert fordelaktige forhold (Gordon og Monastiriotis 2006). En britisk studie (Ham og Manley 2010) har sett på sammenhengen mellom nabolag og muligheter på arbeidsmarkedet og funnet en negativ korrelasjon. Forskeren finner at dette primært skyldes seleksjonseffekter og ikke årsakssammenheng.

¹⁷ Se referanse i Klassekampen (25.09.2007) for studien fra 2007 og Hermansen og Birkelund (2015)

En annen norsk studie tar for seg forekomsten av trygdeytninger. Her har forskerne funnet ut at terskelen for å bli uføretrygdet er lavere dersom du bor i et nabolag der mange andre er uføretrygdet (Rege, Telle og Votruba 2007). Prosessene kan imidlertid skyldes allmenne mekanismer og ikke nødvendigvis nabolaget som sådan.

Brattbakk og Wessel (2013) har sett på nabolagets betydning for ungdom og deres sosioøkonomiske status senere i livet. Studien tar utgangspunkt i Oslo, som er delt inn i 92 geografiske områder. Studien viser små, men signifikante nabolagseffekter på utdanningsnivå og noe mindre effekter på inntekt. De har videre funnet nabolagseffekter på selskapssetting, men disse er kortsiktige, ettersom effektene forsvinner med økt alder.¹⁸

Disse effektene reduseres kraftig, men forsvinner ikke helt, etter kontroll for sosioøkonomisk bakgrunn. Forfatterne peker også på enkelte svakheter i studien, blant annet at de kun har data om inntekt på et relativt tidlig tidspunkt i karrieren.

2.1.2 Hvor kan områderettede innsatser bidra

Andersen (2003, 2002) hevder at mye av kritikken og uenigheten omkring områderettede innsatser skyldes forskjellige oppfatninger av hensikten med slike programmer og ulik forståelse av de problemene de forsøker å løse. Så lenge utsatte områder kun forstås som konsekvenser av sosial ulikhet i samfunnet blir målet for områdesatsinger forstått som en innsats for å redusere disse ulikhetene.

Andersen hevder at områderettede innsatser heller må forstås som forsøk på å motvirke ekskludering

av **områder**, heller enn sosial ekskludering av **menesker**. Områdesatsinger kan bidra til å forebygge eller snu negative selvforsterkende utviklingsprosesser i de mest utsatte områdene.

Staten, i hvert fall i Norge, regulerer ikke boligpriser og beboersammensetning direkte. Gjennom generelle politikktiltak som rentesetting og skattlegging påvirkes boligpriser, men utgangspunktet er som regel det viktigste for et steds rykte og attraktivitet. Det kan være vanskelig å endre folks oppfatninger om et sted uten å gjøre noe med de reelle kvalitetene i området.

Ut fra denne logikken hevdes det å være mulig å forebygge eller bryte negative selvforsterkende prosesser i utsatte områder ved å forsøke å styrke de ulike nærmiljøkvalitetene som bidrar til å gjøre et sted til et godt og trygt bo- og oppvekstområdene.

Foruten å påvirke de enkelte områdene, viser Trondheim kommune¹⁹ til to andre mulige effekter av områderettede innsatser. For det første kan områderettede innsatser forbedre effektiviteten til den generelle velferdspolitikken gjennom å frambringe bedre samarbeid mellom relevante offentlige aktører. Gjennom områdebaserte satsinger muliggjør man ofte en mer helhetlig og sektorovergrepene tilnærming til problemer som er preget av geografisk konsentrasjon, noe som kan frambringe bedre samarbeid internt i offentlig sektor og mellom privat sektor, frivillige organisasjoner og offentlig sektor.

For det andre kan områderettede innsatser lede til mer innovative framgangsmåter og arbeidsmetoder, som kan overføres til den generelle velferdspolitik-

¹⁸ Brattbakk og Wessel finner at før innføringen av kontrollvariabler, utgjør forskjeller i nabolag en moderat andel av variasjonen i utdanningsnivå (15,3 pst.). Den innflytelse er noe mindre for arbeidsledighet i en alder av

21 (10,7 pst.) og mye mindre for arbeidsledigheten ved 25 år (4,2 pst.) og inntekter i en alder av 29 (2,7 pst.).

¹⁹ Trondheim kommune (2013): Områdeprogram for Saupstad-Kolstad, 2013-2020, Forprosjektet «Saupstad-Kolstad», 3. utgave.

ken ved å gi rom for nytenkning og at det eksperimenteres med nye samarbeidsformer, arbeidsmetoder, typer tiltak og virkemidler lokalt.

Ut fra litteraturen på områdesatsinger peker Brofoss og Barstad (2006) på noen generelle trekk som tilsier at områderettede innsatser bør vurderes som virkemiddel:

- Det er en uforholdsmessig høy andel av befolkningen med dårlige levekår i et område.
- Problemene overlapper geografisk, og de kan forsterke hverandre (opphopningseffekter).
- Det er en negativt eskalerende utvikling i et område.
- Det er økende forskjeller mellom ulike boområder.
- Det bor mange barn i et område med klare levekårsutfordringer.
- Høyt konfliktnivå mellom grupper i et område og/eller grupper og offentlige myndigheter.

Brofoss og Barstad hevder videre at der er særlig tre elementer som må ligge til grunn for å oppnå positive effekter:

- Tiltakene må være brede nok til å kunne påvirke mange problemskapende faktorer samtidig.
- Befolkningen i områdene må være delaktige i igangsatte aktiviteter/tiltak.
- Satsingen må være samordnet med den generelle politikken på strukturelt nivå.

2.2 Program for Områdeløft

I de senere årene, og særlig i takt med at norske byer i økende grad opplever utfordringer man tradisjonelt kun har sett i andre land, har myndighetene

sett behov for særskilte satsinger mot utvalgte områder. Selv om det først og fremst er et kommunalt ansvar å legge til rette for gode lokalsamfunn, ble det for eksempel i Hovedstadsmeldingen pekt på behovet for en felles innsats fra kommune og stat.

I Hovedstadsmeldingen (St.meld. nr. 31 (2006-2007)) trekkes det fram at områdesatsing ikke skal erstatte ansvaret kommunale eller statlige sektorer har for å bidra til gode levekår og integrering, men gi en politisk og praktisk ramme for bedre koordinering og effektiv prioritering. Samtidig skal satsingen sikre ønsket oppmerksomhet i budsjettprosesser og stimulere til økt deltakelse og nye samarbeidsformer mellom ulike sektorer.

Meldingen la grunnlaget for at daværende regjering og byrådet i Oslo i 2007 inngikk en intensjonsavtale om samarbeid i Groruddalen for perioden 2007-2016. Husbanken har gitt tilsagn i tråd med denne intensjonsavtalen i ti år. Avtalen om samarbeid i Groruddalen har blitt forlenget og samarbeidet om et nytt tiårig program for områderettet innsats i Groruddalen forsetter fra 2017, men 2016 var det siste året Husbanken ga tilsagn. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil også fortsette samarbeidet med Oslo kommune og Drammen kommune om satsing i områder med store levekårsutfordringer.²⁰

Groruddalssatsingen er den største økonomiske satsingen på et byløft i Norge i nyere tid. I løpet av perioden 2007-2016 ble over 1,5 milliarder kroner bevilget til tiltak som skal bedre livskvaliteten og levekårene til beboerne i Groruddalen. Sluttevalueringen av den første tiårige områdesatsingen i Groruddalen viser til gode resultater på mange områder som parker, tur veier, kulturminner, foreningsliv, barnehage, skole og folkehelse. Stat og kommune

²⁰ Prop. 1 S (2016-2017) *Kommunal- og moderniseringsdepartementet*

har gjennom dette arbeidet lært mye både om hvordan man kan gjennomføre helhetlige og lokale innsatser, og hvordan man kan samarbeide på tvers av sektorer og fagområder. Evalueringen finner også at områdeløft som strategi og metode har bidratt til en ønsket utvikling innenfor de utvalgte områdene og at mange områdespesifikke målsettinger er nådd (Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse og Civitas 2016).

Groruddalssatsingen ble for den første perioden delt inn i fire programområder. Et av programområdene var knyttet til områdeløft, stedsutvikling, områdeplanlegging og byutvikling (programområde 3). Andre viktige satsingsområder var miljøvennlig transport, grønnstruktur, idrett, kulturmiljø og oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktivitet og inkludering.

Programområde 3 i Groruddalssatsingen ble starten på Program for Områdeløft, hvor flere områder har kommet til i ettertid. Det er per i dag 14 områdeløft, fordelt på fire regioner (se kart over områdene i presentasjonen [her](#)).

Områdeløft i Husbanken øst sin region omfatter totalt ni områder. De første startet i 2007 i Groruddalen: Furuset i Bydel Alna, Veitvet-Sletteløkka i Bydel Bjerke, Romsås i Bydel Grorud og Haugenstua i Bydel Stovner. I 2011 ble områdeløftene utvidet med fire nye områder: Lindeberg, Linderud, Ammerud og Stovner sentrumsområdet. Satsingen ble ytterligere utvidet med Oslo indre øst (Tøyen) i 2014. Midler til sistnevnte satsing kommer utenom Groruddalssatsingen.

Områdeløft i Region sør omfatter satsingen Fjell 2020 i Drammen.

Områdeløft i Region vest omfatter tre områder i Bergen: Årstad, Indre Laksevåg og Ytre Arna. Bergen startet sin områdesatsing høsten 2011.

Områdeløft i Region Midt-Norge har pågått siden 2013 og omfatter bydelen Saupstad-Kolstad i Trondheim. Satsingen går fram til 2020.

2.2.1 Todelt målsetning

Ettersom Områdeløft opprinnelig var en del av Groruddalssatsingen har også målet med Områdeløft tradisjonelt vært tett knyttet til målsetningen for denne satsingen. Målet innenfor Programområde 3 i Groruddalssatsingen er **«å styrke lokal stedsidentitet, effektive utbyggingsmønstre, gode lokalsentre og næringsområder, og attraktive boområder med godt fungerende uteområder og god standard på boliger og bygninger.»**

I 2012/2013 utviklet Husbanken et styringsdokument, eller en programbeskrivelse, som skal gi overordnet styring for pågående områdeløft, og eventuelle senere prosjekter som områdesatsingen vil omfatte.²¹ Programplanene sier at **«Områdesatsingen har en velferdspolitisk begrunnelse og skal stimulere til positiv utvikling i et avgrenset geografisk boområde i en storbykommune.»**

Husbanken har definert to hovedmål for Områdeløft i satsingens programbeskrivelse:

1. Program for Områdeløft skal gjøre et levekårsutsatt område mer fysisk og sosialt bærekraftig.

Bærekraftig kan i denne sammenhengen forstås som at innsatsen skal gi vedvarende endringer. Innenfor det første hovedmålet er det videre definert seks resultatområder: bolig- og bygningskvalitet,

²¹ Husbanken (2013) *Programplan Områdeløft*

bomiljø, barn og unges bo- og nærmiljø, deltakelse og medvirkning, lokale og tilgjengelige servicetilbud og opplevd bokvalitet.

2. Program for Områdeløft skal styrke kommunenes og Husbankens samlede kunnskap om Områdeløft og lokale utviklingsprosesser.

Kunnskapen om bruken av Områdeløft som virkemiddel skal med andre ord både tilfalle kommunene og Husbanken. Innenfor kunnskapsutvikling foreslås to resultatområder: kunnskapsbasert praksis og kunnskapsbasert organisasjons- og tjenesteutvikling.

2.2.2 Arbeidet skal være kunnskapsbasert

Husbanken legger vekt på at arbeidet skal være kunnskapsbasert. I en tidlig fase skal det vurderes om det er behov for en områdesatsing, hvor behovene er størst, hvilke utfordringer som kjennetegner de aktuelle områdene og hvordan en eventuell satsing bør innrettes.

I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har områdene gjerne fått bistand fra eksterne konsulenter og forskere for å innhente og analysere informasjon om det enkelte lokalområde.

På bakgrunn av den innhentede kunnskapen har områdene utviklet programplaner. Disse skal definere mål, strategier og tiltak i forbindelse med satsingen i området. Mens mål og strategier som regel ligger fast gjennom hele satsingsperioden, kan tiltakslistene revideres fortløpende.

2.2.3 Kriterier for deltakelse i Områdeløft

Prosjektene som til nå har fått støtte gjennom Program for Områdeløft, har fått dette på bakgrunn av vurderinger knyttet til levekårsutfordringer foretatt

av overordnede politiske myndigheter og utpekt i årlige statsbudsjett.

Tabell 2.1 Kriterier for deltakelse i Områdeløft

Kommunen	Området
Kommunen skal være en storby, eller ha særlige levekårsutfordringer som en del av en storbyregion, med betydelig tettstedsvekst. Definisjonen er i tråd med SSBs inndeling. ¹⁾	Området må være et geografisk avgrenset boområde i en storbykommune eller en storbyregion med særskilte, dokumenterte levekårsutfordringer.
Kommunen må være villig til å forplikte seg til et kunnskapsbasert, langvarig utviklingsarbeid og partnerskap med Husbanken på inntil 5-7 år.	Det aktuelle området har minst 3 000 innbyggere.
Områdeløftet må være politisk og administrativt forankret i kommunens ordinære planverk og inngå i en helhetlig satsing, på tvers av kommunale etater, som f.eks. en kommunedelplan, reguleringsplan, folkehelse-satsing, et levekårsprogram eller lignende – som også retter seg inn mot de grunnleggende levekårsutfordringene i området.	Området må ha fysiske og sosiale utfordringer som relaterer seg til Husbankens boligpolitiske mål om at alle skal kunne bo godt og trygt.
Det forventes at kommuner som deltar tar ansvar for åpne og mobiliserende prosesser med innbyggere og relevante aktører i privat og offentlig sektor når prosjekter/tiltak utvikles og gjennomføres. Det forutsettes aktivt samarbeid med beboere og andre lokale medspillere.	Området må ha et variert ressursgrunnlag, med både fysiske og sosiale ressurser. Det skal være et utviklingspotensial som muliggjør et aktivt samspill mellom både private, frivillige og offentlige aktører i området
	De lokale områdeløftene skal organiseres og gjennomføres med avklarte roller og ansvarsforhold mellom alle involverte parter/aktører.

Kilde: Husbanken

1) <http://www.ssb.no/befteft>

I følge programbeskrivelsen skal **«Programinnsatsen ha en velferdspolitisk begrunnelse og stimulere**

til positiv utvikling i et avgrenset geografisk boområde i en storbykommune. Området skal ha dokumentert levekårsproblematikk på flere felt, hvor både fysiske og sosiale bolig-, bo- og næringsmiljøutfordringer inngår som sentrale elementer. Området må kunne begrunne sitt utviklingspotensial og dokumentere sine relasjoner til relevante aktører.»

Fysiske utfordringer knyttes ofte til nedslitt eller utdatert boligmasse, lite attraktive utearealer, trafikk- og støyproblematikk. Sosiale utfordringer er sammensatte og kan knyttes til sosial kapital – som sosiale nettverk, ressurser, tillit, trygghet og medborgerskap²² – også kalt «den sosiale sammenhengskraften²³».

2.2.4 Finansieringen skal utløse andre midler

Hvert Områdeløft er pågående over en periode på 5-7 år, og Husbanken yter faglig og finansiell støtte på ulike måter i de ulike fasene. Rammene for Områdeløft varierer mellom de ulike områdene. Dette gjelder både hvor mye Husbanken bidrar med og hvor mye kommunene og andre bidrar med.

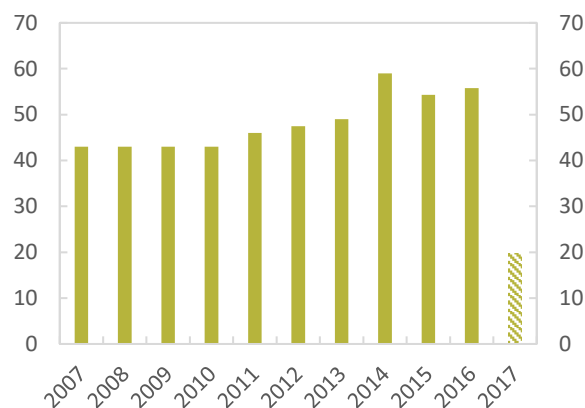
Program for Områdeløft finansieres gjennom årlige bevilgninger fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).²⁴ I perioden 2007-2010 var den årlige tilsagnsrammen på 43 mill. kroner. Bevilgningene har deretter økt, og var 55,8 mill. kroner i 2016. Dette var det siste året Husbanken ga tilsagn til tiltak i Groruddalen. Som følge av dette er det foreslått i statsbudsjettet for 2017 en tilsagnsramme på 19,7 mill. kroner, som skal fordeles på områdesatsingen i Oslo indre øst, Bergen og Trondheim.

²² Rønning og Starrin (red.) (2009)

²³ Alghasi, Eide og Hylland Eriksen (red.) (2012)

²⁴ For perioden 2007-2015 gikk bevilgningene over statsbudsjettets kap. 581, post 74 Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling. Blant annet for å

Figur 2.1 Tilsagnsramme Program for Områdeløft. Mill. kroner. Løpende priser. 2007-2017¹⁾

Kilder: Tildelingsbrev for Husbanken 2007-2016 og Prop. 1 S (2016-2017) Kommunal- og moderniseringsdepartementet
1) Tallet for 2017 er foreslått bevilgning i Prop. 1 S (2016-2017)

Årlig finansiering til de enkelte områdeløftene har ligget på mellom 2 og 5 mill. kroner. De statelige midlene som hvert enkelt områdeløft har fått tildelt fra Husbanken er med andre ord relativt begrenset. Det er imidlertid blitt brukt betydelige statlige og kommunale midler gjennom andre forvaltningskanaler i tillegg til midlene fra Husbanken.

Det er også forventet at områdeløftene skal kunne utløse midler utover den kommunale medfinansieringen. Eksempelvis gjennom at andre private og offentlige investorer finansierer deler av prosjekter, setter i gang egne prosjekter eller bidrar på andre måter gjennom bruk av tid og ressurser.

2.2.5 Tydelig rollefordeling

Husbanken forvalter de statlige midlene (fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet) og har en sentral rolle i Program for Områdeløft. Husbanken

bidra til en mer helhetlig rapportering på områdesatsing ble det fra og med 2016 foreslått å flytte posten til kap. 590, post 72 Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling (Prop. 1 S (2015-2016) Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

er kommunens partner og bidrar både med finansielle midler og kompetanse. Samarbeidet mellom kommunen og Husbanken formaliseres ved en samarbeidsavtale.

Kommunen har hovedansvaret for utviklingsarbeidet i Områdeløft. Bydelsutvalget er oppdragsgiver og programeier, mens en programleder/prosjektleder har det operative ansvaret, og ansvaret for å utarbeide kunnskapsgrunnlag og handlingsplaner og gjennomføring av programplanene.

I hver bydel eller område er det etablert et organ bestående av representanter fra administrativ ledelse i bydelen og ressurspersoner fra miljøet/området, som skal sikre forankring og framdrift i arbeidet.

Innbyggerne, regionale og nasjonale statlige aktører, interesseorganisasjoner og andre private aktører involveres i de respektive områdeløftene.

Det gjøres også stor innsats for å involvere beboerne i de aktuelle områdene. Involveringen skal sikre at innsatsen springer ut av lokalbefolkningens ønsker og behov. Til dette blir ulike medvirkningsprosesser brukt.

2.2.6 Arbeid basert på muligheter og utfordringer

Arbeidet skal bygge på kunnskapsinnhenting og ta utgangspunkt i eksisterende muligheter og utfordringer. Følgelig kan det være store forskjeller i hvilke satsinger og tiltak de ulike områdeløftene iverksetter.

Ut over dette varierer det hvilke andre utfordringer som særlig kjennetegner de enkelte områdene. Det kan blant annet dreie seg om mangel på opparbei-

dede eller godt vedlikeholdte utearealer, trafikkbelastninger som barrierevirkninger, luftforurensing og støy eller mangel på møteplasser og servicetilbud.

Områdene som er valgt som en del av Groruddals-satsingen har til felles at det er en konsentrasjon av befolkningsgrupper som kommer dårlig ut i ulike former for levekårsstatistikk. Områdene er dessuten preget av ensidig og eldre bygningsmasse, nærsentra og møteplasser i nedgang, og få møteplasser tilpasset et stort mangfold i befolkningen.

Områdesatsingene i Bergen er særlig kjennetegnet ved behov for revitalisering og stedsutvikling, mens i Trondheim (Saupstad-Kolstad) er utfordringene særlig knyttet til levekårsforhold som læringsmiljø og læringsresultater i skolene, stagnerende befolkningsutvikling og sosiale og fysiske forhold.

Midlene i Områdeløft brukes både til konkrete aktiviteter og investeringer i varierende omfang. Det kan for eksempel dreie seg om rydding og kjøp av blomster til møteplasser, belysning langs gangveier, oppgradering av parker, lekeplasser og skianlegg.

Videre kan midlene også brukes til å få i gang planarbeid og prosjektstillinger som enten jobber for å påvirke eller koordinere offentlige myndigheter og beboere. Det kan for eksempel dreie seg om å forsøke å mobilisere private og offentlige aktører til utvikling av parkanlegg og nærsentre og å mobilisere beboere til å starte og delta på kultur- og fritidsaktiviteter.

For en kort presentasjon av muligheter og utfordringer for hvert av områdeløftområdene henvises leseren til rapporteringen av nullpunktsmålingen gjennomført i 2014.²⁵

²⁵ <http://www.samfunnsokonomisk-analyse.no/damvad/>

3 Resultat- og effektmålingsverktøyet

Tanken bak resultat- og effektmålingsverktøyet er beskrevet i kapittel 1. I dette kapitlet kommenterer vi hvordan vi forstår målstrukturen i Program for Områdeløft. Vi beskriver også hvilke data (indikatorer) som det er grunn til å anta gir informasjon om bevegelse mot programmets mål. En oppsummering av utviklingen i områdeløftområdene i måleperioden (2014-2016) presenteres i kapittel 4. I kapittel 5 beskriver vi vår endelige vurdering av hvordan indikatorene fungerer som indikatorer for måloppnåelse.

Resultat- og effektmålingsverktøyet gir primært informasjon om bærekraftsmålet (jf. avsnitt 2.2.1). Bruk av verktøyet, inklusive tolkninger av data, vil etter vår vurdering være en del av Områdeløfts kunnskapsmål.

3.1 Tydeliggjøring av målhierarkiet

Hovedmålet med Områdeløft er å bidra til at levekårsutsatte områder (omfattet av programmet) blir mer fysisk og sosialt bærekraftige. Hva som menes med levekårsutsatte områder er definert i kriteriene til å bli tatt opp i programmet (se avsnitt 2.2.3). Hva som menes med mer fysisk og sosialt bærekraftig, er imidlertid ikke opplagt.

Etter vår vurdering rommer hovedmålet særlig to viktige aspekter:

1. Det er et ønske om at områder får en **befolkningsutvikling** som ikke adskiller seg for mye fra regionen for øvrig, enten det gjelder aldersmessig sammensetning eller normal utskifting av befolkningsmassen. For å være bærekraftig må befolkningsutviklingen ha en sammensetning og en utvikling som kan vedvare uten at området forringes som boligområde. Hva som er normalt er ikke gitt, men en må anta at kommunen eller bydelen området ligger i gjenspeiler hva

som er mulig å oppnå. Hvorvidt området beveger seg bort fra eller nærmer seg det som kan antas å være normalt for området, sier mye om området blir mer eller mindre bærekraftig.

2. Det er et ønske om at befolkningen trives. Også befolkningens trivsel må tolkes som trivsel på linje med kommunen eller bydelen området ligger i. Dersom trivselen i området endres, bør den endres mot et normalnivå som bidrar til å underbygge en vedvarende interesse for å bo i området.

Vi kommer nedenfor tilbake til indikatorer som samvarierer med ovenstående. Selv om indikatorer for befolkningsutvikling og trivsel gir informasjon om måloppnåelse, vil det være mange forhold utenfor Områdeløft som påvirker indikatorutviklingen.

For å få et utdypende bilde av både årsaksforhold og om hvilken utvikling vi faktisk kan observere, er det behov for indikatorer som mer eksplisitt er koblet til aktiviteter innenfor Områdeløft. Videre er det behov for å koble slike indikatorer til de forhold som beveger områdene i retning av å bli mer bærekraftige.

Vi har tatt utgangspunkt i den eksisterende målstrukturen for Områdeløft (jf. vedlegg), men foretatt visse justeringer for å forhindre overlapp i delmålene (jf. metode i avsnitt **Error! Reference source not found.**).

Vi har kommet fram til og oppsummert forhold som skal bidra til å nå hovedmålet i fire delmål.

3.1.1 Delmål 1: Flere boliginvesteringer

Når beboere uttrykker framtidstro, er det grunn til å anta at et område er tiltrekkelig. En god indikator for om beboere faktisk har framtidstro innenfor ram-

men av et geografisk område er graden av boliginvesteringer. Personer og kommersielle investorer som investerer i egen bolig ønsker enten å bo videre i området eller har en formening om at det vil andre også, slik at boligen kan selges til en fordelaktig pris.

Det er dermed all grunn til å regne med at data som gir informasjon om utviklingen i boliginvesteringer og boligpriser også gir informasjon om beboere i et område har tro på områdets egenskaper som boligområdet. Jo høyere investeringen er i forhold til, og jo mer de endrer seg i takt med, sammenliknbare områder, jo mer er det grunn til å regne med at området er inne i en positiv utvikling.

Vi har følgelig lagt til grunn at det å utløse, direkte eller indirekte, interesse for flere boliginvesteringer er et delmål for Områdeløft.

3.1.2 Delmål 2: Bedre personrettet tjenesteyting

Markedsrettede investeringer kan være viktige indikatorer på områdespesifikk framtidstro. Særlig viktig er personrettede tjenester. Personrettede tjenester er av ulike slag, men felles er at kundegrunnlaget må ha en viss størrelse for at markedsbaserte virksomheter skal finne det lønnsomt. Personrettede tjenester lokaliseres følgelig der folk må eller liker å oppholde seg.²⁶

De fleste områder har noen former for personrettede tjenester som lokal handel, bensinstasjoner, serveringsvirksomhet o.a. Omfang og utvikling er imidlertid nært knyttet til om virksomheter velger å videreutvikle eller etablere slik virksomhet i et område. Når veksten er på høyde med eller over hva

som er et relevant sammenlikningsgrunnlag uttrykker det investorenes tro på at området vil være et attraktivt sted å oppholde seg også i framtiden.

Investeringer i personrettede tjenester har også egenskaper som kan virke positivt selvforsterkende på et områdets omdømme. Jo bredere tjenestetilbud er, jo enklere og mer innholdsrikt blir det å leve i et område. Videre kan vekst i tjenestetilbud av en type tjeneste, gi grunnlag for vekst i flere andre tjenester ved at markedet for supplerende tjenester vokser. Tilsvarende kan det tenkes omvendte negative spiraler – forvitring av et tjenestetilbud svekker kundegrunnlaget for andre tjenester.

Dersom Områdeløft, direkte eller indirekte, bidrar til at flere ser grunn til å investere i personrettede tjenester, er det grunn til å anta at Områdeløft bidrar til at området blir mer bærekraftig.

Ovenstående gjelder i prinsippet både for private og offentlige tjenester. En del av de offentlige tjenestene etableres imidlertid som tiltak rettet mot å løse problemer eller flyttes til et bestemt område av helt andre grunner. Det er derfor ikke opplagt at en positiv utvikling i offentlige tjenester er uttrykk for at et område er attraktivt for flere. I tolkning av en utvikling av offentlige tjenester er det derfor viktig både å se utviklingen i sammenheng med andre variabler og vurdere hvilke typer offentlige tjenester som vokser, eller går tilbake.

3.1.3 Delmål 3: Økt investering i og bruk av møteplasser og uteområde

Økte investeringer i fysiske møteplasser gir isolert sett økt attraktivitet i et område. Forutsetningen er naturligvis at de blir brukt, noe som igjen betinger at

²⁶ For en drøfting av serveringsnæringens lokalisering og kobling til kundegrunnlag, se Damvad Norge m.fl. (2014)

de treffer et reelt behov i befolkningen. Således kan også slike investeringer føre til økt trivsel.

Når investeringene er markedsbaserte vil de, som andre investeringer, indikere en framtidstro i et område. Investeringen underbygger enten andre investeringer, eksempelvis uterom mellom handleområder, eller så inngår investeringen i et opplevelsesprodukt.

De fleste investeringer i fysiske møteplasser er imidlertid gjerne offentlig finansiert eller pålagte. I så fall kan investeringen heller ses på som å skape et potensial for økt attraksjon, gjennom forskjønnelse eller tilrettelegging. I slike tilfeller er det kombinasjonen av investeringer, bruk og tilfredshet som sier noe om attraksjon.

Vår vurdering er at investeringer i og bruk av fysiske møteplasser og utemiljøer indikerer en satsingsvilje. Vi betegner dette som et delmål fordi utløsning av slike fysiske investeringer kan gi grunnlag for bærekraft og langsiktig trivsel.

3.1.4 Delmål 4: Økt sosial deltakelse

Mennesker er sosiale individer. De fleste definerer seg som en del av en større sosial sammenheng og ensomhet blir normalt sett på som et problem eller lidelse.²⁷

Hvorvidt et område produserer eller avhjelper ensomhet er ikke opplagt. Det synes likevel klart at områder preget av lett tilgang til møteplasser, til sosiale kontaktpunkter og/eller kontakt med mennesker utenfor området, er et gode som gjør et område attraktivt.

Høy grad av samkvem og kontakt mellom mennesker i samme nabolag forenkler også utvikling av viktige frivillighetsinstitusjoner som enkeltmennesker ikke klare alene, som kulturarrangementer, idrettsforeninger, andre foreninger eller prosjektbaserte dugnader.

Vår vurdering er at dersom et område utvikler økt sosial deltakelse, alternativt mindre omfang av sosialt utenforskap, vil området blir mer attraktivt og dermed mer bærekraftig. Økt sosial deltakelse vurderes derfor som et relevant delmål for Områdeløft.

3.2 Valg av indikatorer

I arbeidet med å utvikle et verktøy for å måle resultater og effekter, er det nødvendig å tenke gjennom hvilke typer data som gir informasjon om måloppnåelse. Vi har lagt til grunn at det er behov for data både om bevegelse mot hovedmålet i seg selv og data som sier noe om i hvilken grad det er bevegelse mot de mer spesifikke delmålene. Som nevnt kan det være tilstrekkelig å identifisere positive bevegelse mot et delmål for å konkludere med at det også er en bevegelse mot hovedmålet.

Indikatorer som samvarierer med hovedmålet vurderes som effektindikatorer. Indikatorer som samvarierer med delmålene definerer vi som resultatindikatorer.

Hvorvidt indikatorer for oppnåelse av delmål og hovedmål beveger seg i takt, vil være viktig for å få mer kunnskap om sammenheng mellom delmål og hovedmål, og om mulig kausalitet mellom virkemiddelbruk og hovedmåloppnåelse.

---

²⁷ Se bl.a. Nilsson, Lindström og Nåden (2006)

I leting etter gode datakilder, som kan indikere bevegelse mot de ulike målene, er det viktig å forstå hva data kan si og ikke. Vi har lett etter indikatorer som samvarierer med målet, det vil si er relevante, som er objektive og hvor data lar seg identifisere.

Nedenfor går vi gjennom data vi vurderer oppfyller krav til relevans, objektivitet og målbarhet. I utvalget har vi også tatt hensyn til at indikatormengden ikke må bli for stor, både for å forenkle kontinuerlig vedlikehold av datainnhenting og unngå at tolkningsmulighetene forsvinner i en for stor datamengde.

Alle data er data for grunnkretser som inngår i områdene omfattet av Områdeløft, alternativt for de enkelte områdene samlet.

Hvilke indikatorer som er valgt for å få kunnskap om de enkelte hoved- og delmål er oppsummert i figuren under.

3.2.1 Hovedmål: Mer fysisk og sosialt bærekraftig

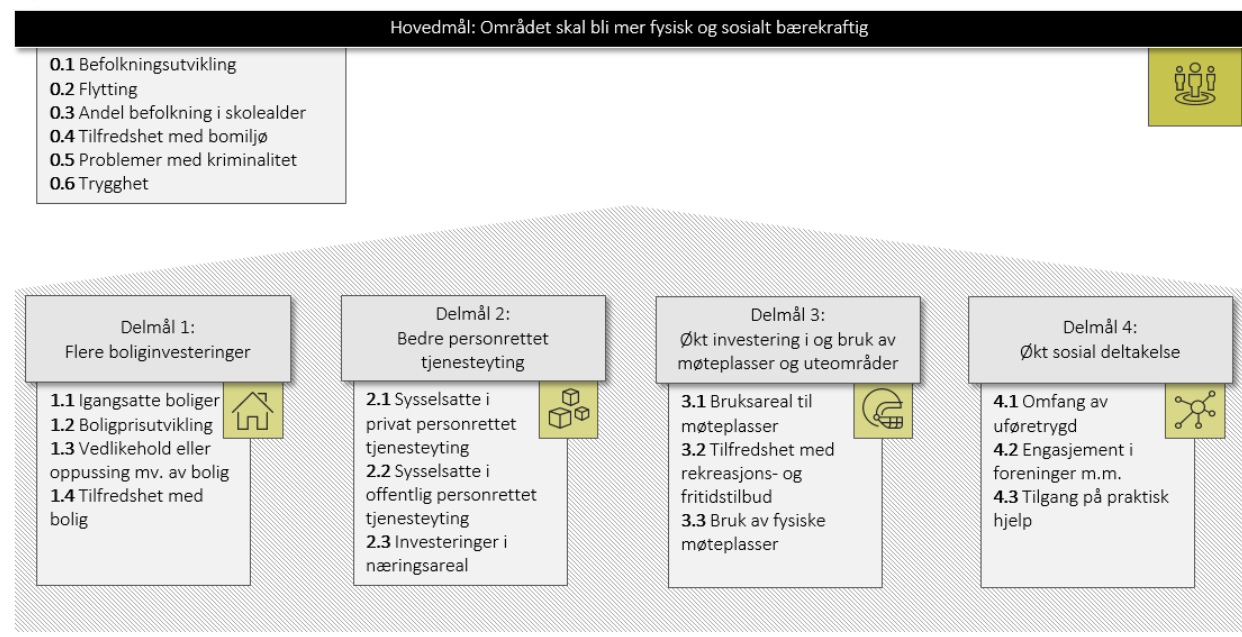
Områdeløfts hovedmål er at hvert område som omfattes skal bli **mer fysisk og sosialt bærekraftig**. Etter vår vurdering bør følgende indikatorer inngå i resultat- og effektmålingsverktøyet:

Indikator 0.1 Befolkningsutvikling

Utvikling i hvert områdes samlede befolkning gir informasjon om stedets attraktivitet som bosted. Når befolkningsutviklingen i de enkelte områdene sammenliknes med befolkningsutviklingen i kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo), vil indikatoren være en relevant indikator på områdenes attraktivitet. En endring i befolkningsutviklingen som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger vil indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet.

Data kan hentes på grunnkrets nivå fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og er både objektive og identifiserbare.

Figur 3.1 Bærekraftsmålet med indikatorer

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Utvikling i antall ikke-norske statsborgere for hvert område vil gi relevant utdypende informasjon om hvilke befolkningsgrupper som finner området attraktivt. Det er ikke opplagt at avvik fra kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo), eller endring i avvik, gir informasjon om attraktivitet som sådan. Gradvis større avvik vil normalt oppleves som uheldig ut fra et normaliseringsperspektiv, men avvik kan også skyldes at enkelte områder har egenskaper som gjør området særlig attraktivt for enkeltgrupper, noe som kan være ønskelig for mange. Indikatorene er likevel relevant å følge for å styrke tolkningsmulighetene av utvikling i andre indikatorer.

Data kan hentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 0.2 Flytting

Omfang av og utvikling i innflytting til hvert område er et av hovedelementene bak befolkningsvekst. Flyttinger gir også en klar indikasjon på befolkningens respons på områders attraksjonsegenskaper.

Befolkningen som allerede bor i Norge har best grunnlag for å vurdere attraktiviteten til et område som boligområde. **Utvikling i brutto innenlands innflytting som andel av samlet befolkning og netto innenlands innflytting som andel av befolkningen** vil utdype de demografiske indikatorene nevnt foran og ytterligere forsterke tolkningsmulighetene. Indikatoren er slik en relevant utdypende effektindikator.

Utviklingen i flytting som andel av befolkningen bør sammenliknes med kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo). En endring i flyttefrekvensen som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger vil indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet.

Data kan hentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 0.3 Andel befolkning i skolealder

Utvikling i antall barn i skolepliktig alder, 6-15 år, vil utdype hvert områdes attraksjonsegenskaper. Barnefamilier er generelt mer følsomme for område-spesifikke egenskaper enn befolkningen generelt. Når utviklingen i barnebefolkningen i de enkelte områdene sammenliknes med tilsvarende utvikling i kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo) vil indikatoren være en ytterligere relevant indikator på områdenes attraktivitet.

Flere av aktivitetene som iverksettes som en del Områdeløft er også tett koblet til utvikling i attraktivitet for barnefamilier, eksempelvis bedring av uteområder, fritidsaktiviteter, lekeplasser o.a.

En endring i utviklingen i barnebefolkningen, som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger, vil indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet. Samtidig kan indikatoren også brukes til å fange opp positive og negative endringer i selve området, og slik få en **form for alarmfunksjon**. Vi vurderer derfor data for antall barn som en meget relevant indikator for områders bærekraft.

Data kan hentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 0.4 Tilfredshet med bomiljø

Beboeres tilfredshet med bomiljøet vil være nært koblet til hovedmålet om et fysisk og bærekraftig område. Vi må kunne anta at det er en tett sammenheng mellom trivsel og tilfredshet med bomiljø og innbyggernes ønsker om å bidra til å utvikle eget bomiljø.

Hva som ligger i begrepet bomiljø er ikke opplagt, men kan sies å handle om noe som omfatter både

egen bolig, samt fysiske og sosiale kvaliteter i bomiljøet. Vi vurderer derfor **tilfredshet med bomiljø** som en meget relevant indikator for områders bærekraft.

Mange av aktivitetene som iverksettes som en del områdeløftene er også tett koblet til utvikling av det generelle bomiljøet og er ment å øke stedets attraktivitet, eksempelvis bedring av uteområder, fritidsaktiviteter, gangveier o.a.

Det finnes ingen objektive data om tilfredshet med bomiljø som kan hentes ut på grunnkrets nivå. Spørsmål om tilfredshet med bomiljø er imidlertid dekket i Levekårsundersøkelsen²⁸ (SSB), men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Spørsmålet om tilfredshet med bomiljø er blant spørsmålene i Levekårsundersøkelsen som rullerer (ikke i den faste kjernen av spørsmål).

Indikator 0.5 Problemer med kriminalitet

Kriminalitet, frykt og utroligheter i et område kan uten videre ses som negative attraktivitetsfaktorer ved et område. Områdespesifikk kriminalitet kan gi et område et dårlig rykte og resultere i at nye beboere ikke ønsker å flytte til området, samtidig som eksisterende beboere ønsker å flytte fra området. Dette kan på sikt gi en negativ spiral som kan være vanskelig å snu.

Det kan videre antas at det er en tett sammenheng mellom kriminalitet og følelse av trygghet, og et områdes bærekraft og attraktivitet. Selv om ikke Områdeløfts midler direkte skal gå til kriminalitetsforebyggende arbeid, vil enkelte tiltak som utbedrede og mer opplyste gangveier, økt sosial deltakelse o.a. kunne ha direkte betydning for kriminaliteten i området.

Vi vurderer derfor at det vil være relevant å følge utviklingen i **innbyggernes opplevde problemer med i kriminalitet**. Ikke bare for å se om man ser en endring i positiv retning som følge av Områdeløft, men likefult som en «varselindikator» om eventuell negativ utvikling. Vi anser det som fordelaktig å se denne indikatoren i sammenheng med indikatoren for trygghet.

Det finnes få objektive og systematiske data om kriminalitet, som er enkelt tilgjengelige og kan brytes ned på grunnkrets. Det finnes noe data om anmeldte lovbrudd, men slike data må tolkes med varsomhet på grunn av ulike rapporteringsrutiner. Dessuten vil det i denne sammenheng være vel så interessant å følge utviklingen i hvordan beboerne opplever kriminaliteten i området, som hva som faktisk skjer av lovbrudd.

Spørsmål om kriminalitet er imidlertid dekket i Levekårsundersøkelsen, men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvir-

²⁸ Levekårsundersøkelsen er en spørreundersøkelse til et representativt utvalg av befolkningen og gjennomføres årlig. Fra og med 2011 består

undersøkelsen av en fast kjerne av spørsmål og temabølker med varierende tema. Temaene gjentas med en syklus på tre år. SSB samordner undersøkelsen med Eurostat og tilsvarende undersøkelser i EU-land.

ket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Indikator 0.6 Trygghet

Vurdering av trygghet henger tett sammen med vurdering av kriminalitet. På samme måte som kriminalitet kan *innbyggernes opplevde trygghet* gi et område et dårlig rykte og resultere i at nye beboere ikke ønsker å flytte til området, samtidig som eksisterende beboere ønsker å flytte fra området. Således kan vi anta at det er en tett sammenheng mellom kriminalitet og følelse av trygghet og et områdes bærekraft og attraktivitet. Selv om ikke Områdeløfts midler direkte skal gå til kriminalitetsforebyggende arbeid, vil enkelte tiltak som utbedrede og mer opplyste gangveier, økt sosial deltakelse o.a. kunne ha direkte betydning for følelsen av trygghet. Vi anser det som fordelaktig å se denne indikatoren i sammenheng med indikatoren for kriminalitet.

Det finnes få objektive data på trygghet. Spørsmål om trygghet er imidlertid dekket i Levekårsundersøkelsen, men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Spørsmålet om trygghet er blant spørsmålene i Levekårsundersøkelsen som rullerer (ikke i den faste kjernen av spørsmål).

3.2.2 Delmål 1: Flere boliginvesteringer

Grad av boliginvesteringer gir uttrykk for hvor attraktivt boligområdet kommer til å bli i årene framover.

Følgende indikatorer gir informasjon om interessen for boliginvesteringer i de enkelte områdene:

Indikator 1.1 Igangsatte boliger

Utvikling i igangsatte boliger (m² bruksareal) innenfor et område beskriver omfang av boliginvesteringer. Indikatoren omfatter alle typer boliger og er uavhengig av hvem som investerer. Enhver investor vil imidlertid vurdere investeringer opp mot eget ønske om å bo i området eller andres ønske om å bo i området. Indikatoren er slik en relevant indikator for framtidstro.

Når utviklingen i boliginvesteringene i de enkelte områdene sammenliknes med tilsvarende data for kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo) vil indikatoren være en relevant indikator på områdenes attraktivitet. En endring i boliginvesteringene som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger vil det indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet.

Data kan hentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 1.2 Boligprisutvikling

For gitt boligareal vil relative endringer i boligpriser indikere om et område blir mer eller mindre attraktivt som boligområde. Når *utvikling i gjennomsnittlig kvadratmeterpris* sammenholdes med boligbygging, vil indikatoren til sammen gi utdypende informasjon om et områdes attraktivitet. Dersom boligprisene og boligbyggingen øker relativt mye er det en sterk indikasjon på at mange har tro på at området vil forbli attraktivt eller øke i attraktivitet. Slik sett er boligprisutvikling en relevant og utdypende indikator på attraksjon.

Som for utviklingen i boliginvesteringene bør utviklingen i boligprisene sammenliknes med tilsvarende data for kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo). Endring i boligpriser bør vurderes sammen

med endringer i boliginvesteringene. Når de begge samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger vil det indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet.

For å styrke tolkningsmulighetene vil data for **antall boligomsetninger** innenfor de enkelte områdene gi merinformasjon. Boligprisendringer basert på et lite omsetningsvolum kan skyldes spesifikke forhold knyttet til enkeltboliger, mer enn områdespesifikke egenskaper. Det er derfor nødvendig å vurdere størrelsen på boligomsetningen før en kan gi en rimelig tolkning av utviklingen i boligprisene. Data kan hentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 1.3 Vedlikehold eller oppussing av bolig

Private investere i egen bolig for å øke kvaliteten på boligen. Motivet kan enten være behov for vedlikehold, behov for kvalitetsmessige oppgraderinger eller for å tjene penger i fremtiden.

Uavhengig av hva som driver slike investeringer, så kan en si at det handler om en positiv framtidstro knyttet til egen bolig og til området. Selv om ikke Områdeløfts midler brukes på enkeltbeboeres bolig, må vi kunne anta at det er en tett sammenheng mellom vilje til private investeringer i egen bolig og beboernes vurderinger av boligens og områdets attraktivitet. Mange av områdeløftenes aktiviteter har til formål å heve områdets attraktivitet.

Også beboernes inntektsnivå og familiesituasjon påvirker evne og interesse for å investere i egen bolig. Like fullt vil endringer i privates investeringer i egen bolig være en relevant indikator både for hovedmålet og for delmålet om økte investeringer i boliger. Informasjonen om enkeltpersoners investe-

ringer i egen bolig gir mest informasjon når utviklingen i et område avviker vesentlig fra andre områder.

Endring i private beboeres investeringer i bolig kan ses i sammenheng med igangsatte boliger. Likevel vil de to indikatorene supplere hverandre da igangsatte boliger handler om nye boliger, mens privatpersoners investeringer handler om eksisterende boliger.

Det finnes ikke objektive data om privatpersoners investeringer i eksisterende boliger. Spørsmål om slike investeringer er imidlertid dekket i Levekårsundersøkelsen, men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Indikator 1.4 Tilfredshet med bolig

Husbanken har et særlig mål om at alle (inklusive vanskeligstilte) skal bo i egnede boliger, selv om midler fra Områdeløft ikke brukes til utbedring og kvalitetsøkning på enkeltbeboeres boliger.²⁹ Imidlertid må vi kunne anta at det er en tett sammenheng mellom trivsel og tilfredshet med bolig og ønske om å bli og investere sosialt og økonomisk i egen bolig. Vi vurderer derfor **tilfredshet med egen bolig** som en relevant indikator for områdes bærekraft.

Det finnes ingen objektive data om tilfredshet med egen bolig som kan hentes ut på grunnkrets nivå. Spørsmål om tilfredshet med egen bolig er dekket i

²⁹ <http://www.husbanken.no/om-husbanken/mal-og-strategier/>

Levekårsundersøkelsen, men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Spørsmålet om tilfredshet med egen bolig er blant spørsmålene i Levekårsundersøkelsen som rullerer (ikke i den faste kjernen av spørsmål).

3.2.3 Delmål 2: Bedre personrettet tjenesteyting

Omfang av personrettede tjenester gir uttrykk for næringsdrivende og offentlige tjenestetilbyderes tro på at kunder ønsker å ferdes og oppholde seg i et område. Følgende indikatorer gir informasjon om næringsdrivendes tro på de aktuelle områdene:

Indikator 2.1 Sysselsatte i privat personrettet tjenesteyting

Virksomheter som selger tjenester som konsumeres på stedet og som er rettet mot enkeltpersoner, må lokalisere der kundene er. Områder som folk trives i, vil normalt også være områder hvor folk ønsker å handle. Samtidig vil innslag av lokal personrettet tjenesteyting i seg selv gjøre et område mer attraktivt som område å bo og ferdes i.

Omfang av personrettet tjenesteyting vil derfor både være en relevant indikator på hvor attraktivt et område er og kan tenkes å forbli. Omfanget er korrelert med lokal tjenesteetterspørsel. Når sysselsettingen i slike tjenester øker er det grunn til å tro at områdets attraktivitet som investeringsmål øker.

Andelen sysselsatte innenfor personrettet tjenesteyting av et områdes befolkning er et uttrykk for ovennevnte attraktivitet. For å relatere et områdes attraksjon til noe bør andelen, og utviklingen i andelen, sammenliknes med tilsvarende data for kommunen for øvrig (samt Groruddalen for Oslo).

Hva som er personrettede næringer må defineres og avgrenses. Vi anbefaler at indikatoren konsentrerer seg om næringer som normalt består av mindre virksomheter, for slik å unngå at data preges av store enkeltvirksomheter. Næringer som typisk er av en slik karakter er detaljhandel (næringskode 47) og serveringsvirksomhet (næringskode 56).³⁰ Vi anbefaler en indikator som kun omfatter sysselsetting innenfor et område, og som andel av befolkningen i området samt utviklingen i disse andelene.

Sysselsettingsendringer i nevnte næringer som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger, vil indikere at satsinger innenfor Områdeløft gir ringvirkninger som forsterker områdets attraktivitet.

Næringene overnattingsvirksomhet (næringskode 55) og kulturell virksomhet, underholdning og fritidsvirksomhet (næringskodene 90, 91, 92 og 93) er også relevante for å vurdere et områdes attraksjon. Disse næringene er derimot ofte preget av relativt store virksomheter og utviklingen vil derfor være sterkt preget av utviklingen i disse. Denne typen virksomheter vil også ofte ha en spesifikk lokaliseringshistorie.

Næringene 55 og 90-93 er også mer preget av en blanding av privat og offentlig eierskap enn næringene 47 og 56, noe som gjør at sysselsettingsutviklingen ikke uten videre kan tolkes som et uttrykk for investorers tiltro til områdets potensial

³⁰ I henhold til Standard for næringsgruppering (SN2007)

som marked. Data for sysselsetting i slike næringer bør etter vår vurdering rapporteres i et effekt- og resultatverktøy, men benyttes primært som hjelp til å tolke utviklingen i sysselsettingsandelene i 47 og 56. Når sysselsettingsandelen utvikler seg i samme retning blir det lettere å vurdere om området blir mer eller mindre attraktivt. Når de utvikler seg i ulike retning, kreves nærmere vurderinger for å forstå effektene av områdeløftsatsingene.

Indikatoren kan og bør skille mellom privat og offentlig sysselsetting innenfor de ulike næringene.

Data kan for alle næringene innhentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 2.2 Sysselsatte i offentlig personrettet tjenesteyting

Tilstedeværelsen av offentlige ikke-markedsrettede personrettede tjenester i et område vil normalt styrke områdets attraktivitet. Vi har tidligere pekt på at offentlige tjenester også kan bli etablert eller utviklet for å bøte på problemer. Sammenhengen mellom utviklingen i offentlige personrettede tjenester og attraksjon er derfor langt mindre entydig. Likevel vil det være verdifullt å følge utviklingen av et utvalg offentlige personrettede tjenester for å sikre et best mulig tolkningsgrunnlag for bevegelse mot delmål 2.

Vi foreslår at utviklingen i næringene undervisning (næringskode 85), helsetjenester (næringskode 86), pleie og omsorg i institusjon (næringskode 87), omsorg uten botilbud, barnehager mv. (næringskode 88) følges på samme måte som næringene nevnt over. Dette betyr at det etableres en indikator for sysselsettingsandel, og utviklingen i andelen, som sammenliknes med tilsvarende data for kommunen for øvrig (samt Groruddalen for Oslo). Indikatoren kan og bør skille mellom privat og offentlig sysselsetting innenfor de ulike næringene.

Vi understreker imidlertid at indikatoren skal benyttes for å lette tolkningen av utvikling i private personrettede tjenester. Utvikler indikatorene seg parallelt positivt, kan de virke gjensidig forsterkende. Utvikler de seg i motsatt retning vil tolkningen være usikker. En parallell negativ utvikling kan også tolkes som et uttrykk for svekket attraktivitet.

Data kan for alle næringene innhentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 2.3 Investeringer i næringsareal

Utvikling i sysselsettingsandeler gir informasjon om markedsutvikling. Data for investeringer er mer direkte samvarierende med investorers framtidstro. Vi anbefaler derfor at det også innhentes data for *igangsatt bruksareal til varehandel, serveringsvirksomhet og markedsdrevne fritidsbygg (som helsestudioer, solstudioer o.a.)* i de enkelte områdene.

Dersom utviklingen i investeringer i nevnte næringsbygg sammenliknes med tilsvarende data for kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo), vil indikatoren være et relevant mål på investorers vurderinger av områdenes markeds potensial. En endring i næringsinvesteringene som samvarierer med innfasing av områdeløftsatsinger vil indikere at satsinger innenfor Områdeløft påvirker områdets attraktivitet.

Data kan innhentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare

3.2.4 Delmål 3: Økt investering i og bruk av møteplasser og uteområde

Omfang og bruk av fysiske møteplasser og uteområder indikerer at beboerne ønsker å oppholde seg i et område. Følgende indikatorer gir informasjon om investeringer og bruk av fysiske møteplasser i de aktuelle områdene:

Indikator 3.1. Bruksareal til møteplasser

Investeringer i fysiske møteplasser og uteområder skaper potensielt økt trivsel og attraksjon gjennom tilrettelegging, gitt at de blir benyttet. For å forstå hvordan investeringer i møteplasser og uteområder som kulturbygg, idrettsanlegg, forsamlingslokaler, lekeplasser o.a. påvirker et område er det behov for data om både bruk og trivselsvirkninger. Data for **igangsatt bruksareal til kulturbygg, idrettsanlegg, forsamlingslokaler og lekeplasser** vil gi informasjon om utvikling i viktige kollektive goder.

Som en første indikasjon på at potensialet for trivsel øker, vil vi anbefale å følge utviklingen i nevnte investeringsdata. Relativ økning i investeringer vil indikere at det legges mer til rette for aktiviteter ute og sammen med andre mennesker. Data for samlet bruksareal sammenliknet med kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo) indikerer potensialet for trivsel.

Dataene vil nødvendigvis omfatte mer enn hva Områdeløft bidrar med direkte, men kan antas å samvarierer med innsatser i Områdeløft, dersom Områdeløft har prioritert koordinering av slike offentlige investeringer. Når indikatoren kan kobles til rapporteringsdata fra enkeltprosjekter vil de gi informasjon om hvordan de enkelte områdeløftprosjektene bidrar til å utløse offentlige investeringer i offentlige møteplasser.

Data kan innhentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.

Indikator 3.2 Tilfredshet med rekreasjons- og fritidstilbud

Beboeres **tilfredshet med rekreasjons- og fritidstilbudet** vil underbygge om investeringer i utemiljøer og møteplasser kaster noe av seg i form av økt tilfredshet. Tilsvarende sammenheng kan vi forvente mellom tilfredshet med møteplasser, rekreasjon og fritidstilbud og sosial deltakelse.

Hva innbyggerne legger i begrepene møteplasser er ikke opplagt, og heller ikke noe som enkelt kan la seg måle. Imidlertid er mange av aktivitetene som iverksettes som en del av Områdeløft tett koblet til både fysiske og sosiale møteplasser og fritids- og rekreasjonsmuligheter som for eksempel utbedring av uteområder, fritidsaktiviteter, kafeer o.a. Vi vurderer derfor tilfredshet med rekreasjonsmuligheter som en relevant indikator for områders bærekraft, særlig når den ses i sammenheng med investeringer i rekreasjon og fritidsområder samt bruken av rekreasjonsområder (se nedenfor).

Dersom det er mulig å påvise samvariasjon mellom økt tilfredshet og satsinger innenfor Områdeløft vil det være mulig å tolke det som et resultat av Områdeløftets innsats.

Det finnes ingen objektive data om tilfredshet med rekreasjonsområdet som kan innhentes på grunnkrets nivå. Spørsmål om tilfredshet med bomiljø er dekket i Levekårsundersøkelsen, men kan ikke brytes ned på grunnkrets nivå. Vi har derfor brukt spørsmål fra Levekårsundersøkelsen og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt til et utvalg av befolkningen.

Spørsmålet om tilfredshet med rekreasjons- og fritidstilbud er blant spørsmålene i Levekårsundersøkelsen som rullerer (ikke i den faste kjernen av spørsmål).

Indikator 3.3 Bruk av fysiske møteplasser

Beboeres **bruk av fysiske møteplasser** (det vil si lekeplasser, parker, friområder, benker, kafeer, bibliotek o.a.) vil underbygge om investeringer i utemiljøer og møteplasser kaster noe av seg i form av økt bruk. Vi må videre kunne anta at det er en tett

sammenheng mellom tilfredshet med rekreasjons- og fritidstilbudet og faktisk bruk av møteplasser.

Hva innbyggerne legger i begrepet *bruk* er ikke opplagt, og heller ikke noe som enkelt kan la seg måle. Imidlertid er mange av aktivitetene som iverksettes som en del av Områdeløft tett koblet til både fysiske og sosiale møteplasser og fritids- og rekreasjonsmuligheter som for eksempel utbedring av uteområder, fritidsaktiviteter, kafeer o.a. Vi vurderer at innbyggernes rapporterte bruk av områdets møteplasser er en relevant indikator for områdets bærekraft, særlig når den ses i sammenheng med investeringer i rekreasjons- og fritidsområder og tilfredshet med rekreasjons- og fritidstilbudet i området. Dersom det er mulig å påvise samvariasjon mellom økt bruk og satsinger innenfor Områdeløft vil det være mulig å tolke dette som et resultat av Områdeløfts innstas.

Det finnes ingen objektive data på bruk av møteplasser. En rekke spørsmål om bruk av og deltakelse på ulike rekreasjons- og fritidsaktiviteter er dekket i Levekårsundersøkelsen. Svarene kan imidlertid ikke brytes ned på grunnkrets nivå og antall spørsmål er så høyt at det vanskelig kan la seg tolke. Vi har derfor utformet et eget spørsmål og foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive i den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt til et utvalg av befolkningen.

3.2.5 Delmål 4: Økt sosial deltakelse

Områdeløfts potensielle bidrag til økt sosial deltakelse er et viktig delmål. Men det er få identifiserbare data som samvarierer med dette delmålet. Nedfor følger våre forslag til indikatorer. Indikatorerne er valgt på bakgrunn av at de enten samvarierer med omfang av utenforskap i et område eller med økt potensial for mellommenneskelig kontakt mellom beboere.

Indikator 4.1 Omfang av uføretrygd

Tilknytning til arbeid eller utdanning gir tilknytning til naturlige møteplasser som er viktige for de fleste mennesker. Når personer faller ut av arbeid og studier blir kontakt med andre mennesker normalt mer krevende. Det er også påvist at spesielt unge som faller ut av arbeid og/eller studier får utfordringer i å delta i sosiale sammenhenger, både generelt og lokalt.³¹ Data for omfang av personer som mottar uføretrygd i et område kan gi informasjon om et viktig forhold som påvirker beboernes sosiale deltakelse.

Dersom *antall personer som mottar uføreytelser* i et område øker, er det grunn til å tro at forutsetningen for sosial deltakelse svekkes, og omvendt. Når antall uføre går mer opp (ned) i et område enn i kommunen for øvrig (og Groruddalen for Oslo) kan dette tolkes som at områdets utfordringer øker (reduseres).

Det er neppe grunnlag for å benytte indikatoren som en tolkning av hvilken betydning Områdeløft har, men indikatorene kan gi viktig informasjon om utviklingen i hvilke utfordringer området har.

Data kan innhentes på grunnkrets nivå fra SSB og er både objektive og identifiserbare.³²

³¹ Se eksempelvis Rasmussen, I., V. A. Dyb, N. Heldal og S. Strøm (2010) *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering av ungdom*, Vista Analyse Rapport 2010/07

³² Av hensyn til personvern lar det seg imidlertid ikke gjøre å dele uføretrygdene etter både alder og område.

Indikator 4.2 Engasjement i foreninger m.m.

Frivillig sektor bidrar til samfunnsutviklingen på flere måter og gir mennesker mulighet til å utvikle seg selv, føle at de er til nytte og har en meningsfull tilværelse. Deltakelse i frivillige lag og organisasjoner eller aktiviteter kan gi en følelse av tilhørighet og bidra til integrering. I tillegg fremmer deltakelse i frivillige organisasjoner sosialt felleskap. Vi anser derfor dette som en relevant indikator på befolkningens sosiale deltakelse.

Det er ikke opplagt hva som er en god indikator for engasjement i frivillig arbeid. Frivillig sektor består av et mangfold av organisasjoner, lag og foreninger. Alt fra idrettslag, kor og korps til velforeninger og interesseorganisasjoner. Det eksisterer imidlertid ikke et felles register for medlemskap i foreninger og lag mv. Medlemslister kan i tillegg være beheftet med feil eller mangler.³³ Vi har derfor valgt å stille spørsmål om **deltakelse i gratisarbeid for en organisasjon, klubb eller forening** i en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

I vårt opprinnelige forslag (første år med måling) til indikatorer på sosial deltakelse hadde vi med andel barn i barnehage og ikke engasjement i frivillig arbeid. Tanken var at barneforeldre møtes der barn møtes og når arenaer for barnefelleskap benyttes, vil også de sosiale kontaktflatene mellom voksne øke og det er grunn til å tro at potensialet for sosial deltakelse øker. Etter første datainnhenting så vi at

datakvaliteten ikke var tilstrekkelig god nok for vårt formål, og vil besluttet å bytte ut indikatoren med deltakelse i foreninger, organisasjoner og lag.³⁴

Indikator 4.3 Tilgang på praktisk hjelp

Sosial deltakelse kan ta mange former, både som organiserte eller uorganiserte aktiviteter, men også gjennom samvær med naboer, familie og venner. Mange opplever seg som en del av et nærmiljø uten at de faktisk deltar på organiserte eller uorganiserte aktiviteter. En indikator for sosial tilhørighet er muligheten til å trekke på nærmiljøet når man trenger hjelp. Vi anser det som relevant å avdekke denne formen for tilhørighet. Dersom det oppleves som en barriere å spørre om hjelp, vil øvrig sosial deltakelse være problematisk.

Det finnes imidlertid ikke opplagte indikatorer eller gode objektive data på denne formen for utenfor-skap, men Levekårsundersøkelsen har et spørsmål om **hvorvidt en person kan be naboer, familie og venner om praktisk hjelp**. Vi har valgt å inkludere denne indikatoren, da den kan si noe om nettopp menneskers sosiale tilhørighet. Siden Levekårsundersøkelsen ikke kan brytes ned på grunnkrets-nivå har vi foretatt en særskilt datainnhenting basert på telefonintervju med beboere i hvert enkelt område. Data blir dermed identifiserbare og objektive den forstand at de ikke er påvirket av prosjektadministrasjon. De er imidlertid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at spørsmålene er stilt et utvalg av befolkningen.

Spørsmålet om tilgang på praktisk hjelp er blant spørsmålene i Levekårsundersøkelsen som rullerer (ikke i den faste kjernen av spørsmål).

³³ Norges idrettsforbund (NIF) har et utviklingsarbeid for å sikre at medlemslistene til deres lag og foreninger blir bedre oppdatert og vedlikeholdt. Over tid kan det tilsi at deres medlemslister blir en indikator å følge. NIFs klubber og foreninger utgjør imidlertid bare en delmengde av frivillig arbeid, og andelen ser ut til å synke. Det taler imot å bruke antall medlemmer i NIF som en indikator for et områdes frivillige innsats.

³⁴ Hovedutfordringen er at antall barn i barnehage registreres der barnehagen er og ikke på bakgrunn av barnas bosted. Antallet barn i barnehage i et gitt område avhenger derfor av om det er en barnehage i området eller ikke.

4 Utvikling i områdeløftområdene

Dette kapittelet gir en kort oppsummering av utviklingen i områdeløftområdene for de tre årene vi har gjennomført målinger. Som en del av den første målingen ble det utarbeidet to delrapporter med detaljerte målinger for hvert område.³⁵ På grunn av dataomfanget³⁶ har vi imidlertid besluttet å presentere utviklingen i indikatorene for hvert område i Tableau. Leseren henvises til presentasjonen ([klikk her](#)) for å se utviklingen i indikatorene som kommenteres under.

4.1 Forklaring til målingene

Til den første målingen innhentet vi data for alle indikatorer med Statistisk sentralbyrå som kilde for perioden 2004-2013. Dermed kunne vi sammenlikne utviklingen i de ulike områdene over tid. Vi har deretter innhentet data to ganger til som en del av prosjektet for hhv. 2014 og 2015³⁷. Spørreundersøkelsen er for øvrig gjennomført i 2014, 2015 og 2016.

Vi vil først gi en oppsummering av hvordan utviklingen hadde vært opp til første måling («statusmålingene»), samt forskjeller mellom de ulike områdene. Deretter oppsummerer vi endringer i måleperioden (2014-2016). For å kunne si noe om effekten av områdeinnsatsen er det viktig at fortolkningen av eventuelle endringer ses i sammenheng med hvilken innsats som er gjort i perioden. Det vil si at resultat- og effektmålingsverktøyet presentert her har størst nytte når det ses sammen med rapportering fra hvert enkelt område.

I gjennomgangen sammenlikner vi utviklingen i hvert område med tilsvarende data for Norge, kommunen de tilhører, med Groruddalen for områdene

i Oslo og med øvrige områdeløftområder. Når vi ser på utviklingen over en lengre periode sammenlikner vi relativ vekst. Det vil si at vekstforskjellene relateres til veksten i sammenlikningsgrunnlaget.³⁸

4.2 Oppsummering av første måling

Indikatorene som inngår i statusmålingen viser generelt at avvikene mellom områdeløftområdene og kommunene de inngår i var mest knyttet til innbyggernes trygghetsfølelse. Forskjellene i de demografiske variablene mellom gjennomsnittet for områdeløftområdene og landet for øvrig var ikke så store, men det var relativt store forskjeller mellom områdeløftområdene.

Nedenfor oppsummerer vi først indikatorutviklingen i statusmålingen knyttet til Områdeløfts hovedmål. Deretter drøfter vi de fire delmålene (slik de er definert i denne målingen).

4.2.1 Stor grad av trivsel, men flere tydelig innslag av utrygghet i områdeløftområdene

Generelt har det ikke vært store forskjeller mellom indikatorutviklingen i områdeløftområdene og tilsvarende utvikling i kommunene områdeløftområdene er en del av, men på enkelte områder framkommer det vesentlige forskjeller. Det er også enkelte områdeløftområder som skiller seg ut fra de øvrige områdene.

Den indikatoren hvor det var størst forskjell mellom områdeløftområdene og resten av Norge i den første målingen var **utsatthet fra kriminalitet**. Tre ganger så mange i områdeløftområdene svarte at de hadde problemer med kriminalitet, vold eller

³⁵ Områdeløftene i Oslo er samlet i den ene delrapporten, mens områdeløftene i Trondheim, Bergen og Drammen er samlet i den andre (<http://www.samfunnsokonomisk-analyse.no/damvad/>)

³⁶ Resultat- og effektmålingsverktøyet omfatter totalt 19 indikatorer for hver av de 14 områdene.

³⁷ Siste datainnhenting ble foretatt i 2016, med 2015 som siste tilgjengelige år med data fra Statistisk sentralbyrå.

³⁸ Eks. $[(\text{vekst i A}) - (\text{vekst i B}) / (\text{vekst i B})]$

hærverk i boområdet som i andre tettstedsområder i Norge (22 pst. mot 7 pst.). Tøyen skilte seg spesielt ut med hele 52 pst. som svarte at de opplevde slike problemer. Også i Indre Laksevåg og Årstad var det en høy andel som opplevde slike problemer.

På spørsmål som kan knyttes til kriminalitetsproblemer, som **utrygghet etter at det har blitt mørkt**, var imidlertid forskjellene mindre. På dette spørsmålet svarte 15 pst. i områdeløftområdene at de var utrygge eller svært utrygge. Dette er dobbelt så høy andel som i andre tettsteder i Norge (8 pst.), men altså mindre forskjell enn i opplevd kriminalitet. Mest utrygge følte innbyggerne i Stovner sentrum seg (24 pst.).

Forskjellene mellom områdeløftområdene og andre tettsteder i Norge ble enda mindre når vi spurte om **trivsel i bomiljøet**. Her svarte befolkningen i norske tettsteder i snitt 8,1 på hvor fornøyd de var med bomiljøet sitt på en skala fra 0 til 10. I områdeløftområdene svarte de i snitt 7,4, en forskjell på beskjedne 9 pst. Minst fornøyd var beboerne i Stovner sentrum (6,8).

Demografiske variable spriker mye, men her var det ikke forskjellene mellom områdeløftområdene og resten av de relevante kommunene som var mest påfallende. Befolkningsveksten i områdeløftområdene var omtrent som på landsbasis, men med noen områdeløftområder med meget høy befolkningsvekst (Tøyen og Årstad) og andre med lav vekst (Romsås, Fjell og Saupstad-Kolstad). Det var også vekstområdene som hadde færrest barn i skolealder, noe som trolig hang sammen med betydelig vekst i innflytting av enpersonshusholdninger.

Andelen ikke-norske statsborgere skilte seg lite fra kommunene de er en del av, selv om andelen var en god del høyere enn på landsbasis.

4.2.2 Relativt lave boliginvesteringer

Det ble generelt investert lite i ny boligmasse i områdeløftområdene. I gjennomsnitt utgjorde omfanget av igangsatte kvadratmeter bygg i områdeløftområdene 35 pst. av Norge samlet, sett over hele perioden 2004-2013. Det ble bygd mest på Tøyen. På Romsås og Haugenstua ble det igangsatt svært få nye byggeprosjekter.

Tilfredsheten med egen bolig var imidlertid om lag like høy som i resten av landet. Lindeberg skilte seg positivt ut, men forskjellene mellom områdeløftområdene var ikke store.

Som i landet for øvrig var mange beboere aktive i å pusse opp egen bolig. Andelen var likevel lavere enn hva som gjelder for landet som helhet. Færrest svarte at de investerte i egen bolig i Stovner sentrum, på Linderud og på Fjell.

Prisnivået på boligene i områdeløftområdene var i gjennomsnitt noe høyere enn i landet som helhet, og prisutviklingen var positiv. Høyest prisnivå var det på Tøyen, lavest på Fjell og Ytre Arna.

4.2.3 Lavt tilbud av privat personrettet tjenesteyting

Innslaget av personrettede tjenester som handel og servering varierte mye mellom områdeløftområdene. I gjennomsnitt var det mindre innslag av slike lokalsamfunnstjenester i områdeløftområdene enn i byene de er en del av. Andelen hadde imidlertid økt noe, mens den hadde sunket i landet som helhet.

På Linderud, Stovner sentrum og på Furuset var det imidlertid betydelig innslag av slike tjenester. På Linderud og Furuset hadde andelen økt siste ti år. På Fjell var imidlertid innslaget av slike tjenester svært lite. Slike tjenester var også lite tilstede på Veitvet-Sletteløkka, Romsås, Ammerud og i Ytre Arne. I Ytre Arna viste utviklingen at andelen hadde

sunket. På Veitvet-Sletteløkka og Romsås viste imidlertid utviklingen en positiv tendens. For Fjell er den geografiske avgrensningen av området en forklaringene på det lave tilbudet (den lokale butikken ligger rett over veien, men utenfor området).

4.2.4 Lite investeringer i, men fornøydhhet med møteplasser og uterom

I tiårsperioden fram til 2013 hadde det blitt investert klart mindre innenfor områdeløftområdene enn i landet for øvrig av kulturbygg, idrettsanlegg, forsamlingslokaler, lekeplasser o.a.

Innbyggerne var imidlertid gjennomgående like fornøyd med sine friluft- og rekreasjonsmuligheter som i resten av landet. Unntaket var Tøyen. Tøyenbeboerne brukte til gjengjeld lokale møteplasser mer enn andre. Fjell og Ytre Arna var de områdeløftområdene som i minst grad brukte lokale møteplasser.

4.2.5 Lite sosialt utenforskap

Det var også små forskjeller i sosiale indikatorer som opplevd utenforskap og andel uføretrygde. Andelen uførepensjonister av antall personer i arbeidsfør alder var riktignok vesentlig høyere i områdeløftområdene enn i de respektive kommunene (10,0 mot 7,6 pst. i gjennomsnitt for kommunene). Andelen uførepensjonister var imidlertid minkende både i områdeløftområdene og i kommunene de er en del av. Unntaket er særlig Fjell og Saupstad-Kolstad hvor uføreandelene var vesentlig høyere enn landet som helhet (henholdsvis 15,5 og 14,1 pst. i snitt for perioden 2004-2013).

4.3 Endringer i perioden 2014-2016

De demografiske variablene har i hovedsak hatt samme utvikling de to årene etter statusmålingen

ble gjennomført, som før. Samlet sett synes områdeløftområdeområdene å ha en utvikling om lag som Norge samlet, men med svakere befolkningsvekst enn i byene de er en del av.

På enkelte områder kan det imidlertid se ut som det er tegn til en ny utviklingsbane. Enkelte områder med høy befolkningsvekst har de siste to årene opplevd forsterket vekst. Det gjelder spesielt Furu-set og Tøyen i Oslo og Årstad i Bergen. Romsås er et område hvor utviklingen i 2015 kan indikere et brudd med en tidligere negativ befolkningsutvikling. Fjell i Drammen ser ut til å fortsette en utvikling med synkende folketall. Indre Laksevåg i Bergen har en utvikling i 2015, som kan indikere en utvikling fra positiv til negativ befolkningsutvikling.

Data for utviklingen i andelen skolebarn indikerer at den positive befolkningsutvikling for spesielt Tøyen og Furuset også gjelder barnefamilier. Også Stovner sentrum i Oslo og Saupstad-Kolstad i Trondheim ser ut til å forsterke sin attraktivitet blant barnefamilier. Fjell, Indre Laksevåg og Årstad viser motsatt utvikling for familier med skolebarn.

Boligprisene har økt for alle områdeløftområdene, men generelt mindre enn byene de er en del av. Unntakene var Tøyen, Romsås og Ytre Arna, hvor prisene siste to år steg vesentlig mer enn byene de var en del av. På Saupstad-Kolstad og i Fjell var situasjonen motsatt.

Spørreundersøkelsene gjennomført etter den første målingen indikerer at flere er fornøyde med sitt område i 2016, sammenliknet med de to foregående årene. Det er også litt færre som opplever problemer med kriminalitet, vold eller hærverk, og litt flere som føler seg trygge eller helt trygge i sitt område.

Andelen som svarer at de benytter seg av områdets møteplasser har økt fra 56 pst. i 2014 til 62 pst. i 2015 og 66 pst. i 2016.

Indikator for sosialdeltakelse synes å indikere en generell positiv utvikling. Ni av ti har mennesker de kan be om hjelp fra og andelen synes heller å øke enn å avta. Det er imidlertid noen færre som svarer at de har utført gratisarbeid i 2016, enn i 2015.³⁹

Andelen uføretrygde er i de fleste områdeløftområdene om lag som i landet for øvrig. Utviklingen tyder også på at uføreandelen enten synker (som i Haugestua, Veitvet-Sletteløkka og Stovner sentrum) eller med mindre økning enn Norge samlet. Fjell, Saupstad-Kolstad og til dels Ytre Arna er imidlertid områder som både har en relativ høy uføreandel i utgangspunktet og en økning i uføreandelen som er langt sterkere enn de andre områdene.

I det følgende går vi gjennom hovedtrekkene i de siste årenes utvikling for hvert områdeløftområde.

4.3.1 Veitvet-Sletteløkka (Oslo)

Antall innbyggere i Veitvet-Sletteløkka har holdt seg relativt stabilt de siste fem årene, etter betydelig vekst fra 2005 til 2011. Befolkningen sank imidlertid mellom 2013 og 2014. Året etter økte befolkningen igjen. Befolkningsutviklingen de siste tre årene indikerer at Veitvet-Sletteløkka har en utvikling om lag lik med Groruddalen samlet, som imidlertid er vesentlig lavere enn for Oslo som helhet.

Netto innenlandsk flytting var negativ for fjerde år på rad i 2015, men mindre negativ enn i 2014. Andelen barn i skolealder sank fra 2013 til 2014, og endret seg ikke mellom 2014 og 2015. Når barneandelen synker i år med befolkningsnedgang og ikke vokser

i år med befolkningsøkning kan det tyde på at områdets attraktivitet ovenfor småbarnsfamilier synker. Andelen skolebarn er imidlertid på et relativt høyt nivå, sammenliknet med både de andre områdeløftområdene, Groruddalen, Oslo som helhet og Norge for øvrig. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er høyest av alle områdeløftområdene og fortsetter å øke.

Andelen som trives i eget område er noe lavere enn gjennomsnittet for både Oslo og områdeløftområdene, men har ikke endret seg det siste året. Imidlertid er tilfredsheten med områdets friluftsmuligheter noe høyere i 2016, enn i de to foregående årene.

Færre av respondentene rapporterer at de opplever problemer med kriminalitet i år, enn i 2015 og 2014. I 2016 rapporterte 11 pst. at de hadde problemer med kriminalitet, vold eller hærværk i boområdet. Det er også langt færre som føler seg utrygge eller veldig utrygge i området. Andelen som føler seg utrygge eller veldig utrygge i området har falt fra 14 pst. i 2014, 12 pst. i 2015, til 8 pst. i 2016. Veitvet-Sletteløkka er et av områdene hvor flest respondenter føler seg veldig trygge.

Av respondentene fra Veitvet-Sletteløkka er det nå færre som investerer i vedlikehold av egen bolig, men langt flere som benytter områdets møteplasser, sammenliknet med de to foregående årene. Nest etter Tøyen er Veitvet-Sletteløkka nå det området hvor flest respondenter formidler at de benytter møteplasser.

Boligprisene på Veitvet-Sletteløkka er noe lavere enn i Groruddalen for øvrig. I 2014 falt gjennomsnittlig prisnivå, men i 2015 var prisøkningen høyere enn i Groruddalen for øvrig.

³⁹ Spørsmålet om gratisarbeid var ikke inkludert i undersøkelsen for 2014.

Området ligger imidlertid noe under gjennomsnittet for områdeløftområdene når det gjelder deltakelse i foreninger og lag, med 33 pst. som har utført noe gratisarbeid i lag og foreninger (frivillig sektor) i 2016. Dette er en reduksjon fra 40 pst. i 2015. Andelen uføretrygde utgjør en liten del av befolkningen og har over flere år vært på nivå med Oslo som helhet, og vesentlig lavere enn i Groruddalen og i Norge for øvrig.

Innslaget av personrettet tjenesteyting i området er svakt voksende, men er generelt meget lite, noe som tyder på at det er lite privat investeringsvilje for å utvikle området.

4.3.2 Linderud (Oslo)

Befolkningsutviklingen i Linderud framstår som svært svak, med nær ingen vekst siden 2011. Netto innenlandsk flytting var negativ for fjerde år på rad i 2015. Andelen barn i skolealder har vært svakt fallende på Linderud, men økte noe mellom 2014 og 2015. Skolebarnandelen er på nivå med Groruddalen for øvrig. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er høyere enn i Groruddalen og Oslo samlet.

Spørreundersøkelsen tyder på at andelen som trives i eget område er marginalt over gjennomsnittet for områdeløftområdene, og har økt noe i 2016, sammenliknet med de to foregående årene. Respondentene fra Linderud fortalte at de følte seg litt mindre trygge i 2015 enn i 2014, men i 2016 er det langt flere som føler seg trygge. Linderud er faktisk det området hvor flest føler seg trygge eller veldig trygge i 2016. Det er også færre som opplever problemer med kriminalitet, sammenliknet med 2015 og 2014, og sammenliknet med gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Videre finner vi i spørreundersøkelsen at langt flere benytter seg av møteplasser i 2016, sammenliknet

med de to foregående årene, og gjennomsnittet for områdeløftområdene. Andelen respondenter som mener at de kan be slektninger, venner eller naboer om hjelp ved behov holder er over 90 pst. både i 2016 og 2015.

38 pst. Av respondentene rapporterte at de hadde utført noe gratisarbeid i lag og foreninger (frivillig sektor) i 2016. Dette er som gjennomsnittet for områdeløftområdene, og har ikke endret seg vesentlig i løpet av det siste året.

Andelen uføretrygde av befolkningen er relativt lavt og svakt synkende mot nivået for Oslo som helhet. Andelen er vesentlig lavere enn i Groruddalen og i Norge for øvrig.

Det er flere som er tilfredse med egen bolig i 2016, sammenliknet med de to foregående årene. Det er også flere som har utgifter til vedlikehold av boligen i 2016, sammenliknet med 2015 og 2014. Boligprisene på Linderud er noe høyere enn i Groruddalen for øvrig og prisutviklingen er på linje med Groruddalen for øvrig.

Innslaget av personrettet tjenesteyting i området holder seg meget høyt, noe som tyder på at områdets posisjon som handlesenter er god.

4.3.3 Romsås (Oslo)

Befolkningsutviklingen på Romsås framstår også som svært svak. Mellom 2008 og 2015 har befolkningsutviklingen vært nær null. Netto innenlandsk flytting var negativ i både 2015 og 2014, etter en svak positiv utvikling i 2013. Etter mange år med synkende andel barn i skolealder, ser andelsreduksjonen ut til å ha bremsset noe opp i 2014, men utviklingen er fremdeles slak negativ. Nedgangen i

skolebarnandelen er likevel raskere enn både i Groruddalen og i Norge som helhet. I Oslo som helhet er skolebarnandelen svakt økende.

Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere har vært fallende siden 2013, og er lavere enn i Groruddalen og Oslo for øvrig. Utviklingen er også motsatt av resten av Norge og Oslo, hvor andelen ikke-norske statsborgere øker.

Andelen som trives i eget område er som gjennomsnittet for områdeløftområdene, og har vært på samme nivå de siste tre årene.

Befolkningens tilfredshet med boligen har vært relativt stabil over de tre årene, men er marginalt høyere i 2016 enn tidligere. Det er imidlertid færre som svarer at de investeringer i vedlikehold av bolig i 2016, enn i 2015 og 2014. Boligprisene på Romsås er vesentlig lavere enn i Groruddalen for øvrig, men prisene har økt mer de siste årene.

Andelen som svarte at de benytter offentlige møteplasser på Romsås økte fra 2014 til 2015 og holdt seg på dette nivået i 2016. Det er noen flere som føler at de kan be om hjelp ved behov. Den gjennomsnittlige tilfredsheten med områdets friluftsmuligheter er høyere enn snittet for alle områdeløftområdene.

Det er 40 pst. som svarer at de har utført noe gratisarbeid i lag og foreninger (frivillig sektor) i 2016, omlag som i 2015 og er på samme nivå som. gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Andelen uføretrygde av befolkningen er vesentlig høyere enn både i Groruddalen, Oslo for øvrig og Norge som helhet. Andelen har også økt noe de siste to årene, noe som bør sees i sammenheng med relativ svak befolkningsutvikling.

På Romsås økte i 2015 andelen som svarte at de opplever problemer med kriminalitet, vold eller hærverk. Andelen har ikke sunket i 2016. Om lag like mange føler seg imidlertid trygge eller veldig trygge, sammenliknet med svarene i undersøkelsene fra 2014 og 2015. Det er også flere som føler seg trygge på Romsås enn gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Innslaget av personrettet tjenesteyting i området er svakt voksende, men er generelt meget lite, noe som tyder på at det er lite privat investeringsvilje for å utvikle området.

4.3.4 Ammerud (Oslo)

Befolkningsveksten på Ammerud har sunket de tre siste årene, men er fremdeles positiv. Befolkningsutviklingen framstår dermed som svakere enn både Groruddalen og Norge som helhet, og vesentlig svakere enn Oslo som helhet. Netto innenlandsk flytting har vært nær null siden 2013, hvor veksten var 1,7 pst. Andel barn i skolealder har vært stabil i mange år og endret seg lite i også i 2015. Andelen er om lag som i Groruddalen som helhet, men med noe svakere langsiktig utviklingstendens. Utviklingen i andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere har flatet ut siden 2013, men andelen er klart lavere enn i Groruddalen og Oslo for øvrig.

Andelen som trives i eget område økte signifikant i 2015, men falt noe i 2016. Likevel er Ammerud blant områdeløftområdene med høyest andel som trives i bomiljøet sitt, nær nivået for Norge som helhet.

Respondentene er også mer fornøyd med egen bolig enn i de fleste områdeløftområdene og i Norge som helhet. Andelen fornøyd i 2016 og 2015 er også på et høyere nivå enn i med 2014. Når det gjelder investering i vedlikehold av boligen er det noen færre som har svarer at de har hatt slike utgifter i 2016, sammenliknet med 2015, men flere enn det

var i 2014. Boligprisene på Ammerud er på samme nivå som og utvikler seg i takt med Groruddalen for øvrig.

Flere rapporterer at de benytter offentlige møteplasser, hvor økningen i fra 2014 til 2015 var markant. Tilfredsheten med friluftsområdene er på samme nivå som øvrige områdeløftområder.

Det er imidlertid en vekst i andelen som svarer at de har utført noe gratisarbeid i lag og foreninger (frivillig sektor), fra 39 pst. i 2015 til 42 pst. i 2016. Dette er over gjennomsnittet på 38 pst. for områdeløftområdene samlet.

Det er imidlertid vesentlig flere i årets undersøkelse som opplever at de har problemer med kriminalitet, vold eller hærverk, sammenliknet med 2015, som viste et sterkt fall fra året før. Andelen som rapporterer problemer med kriminalitet er i år noe over nivået i 2014. En lignende utvikling ser vi også når det gjelder andelen som føler seg trygge eller veldig trygge. Det er noen færre som føler seg trygge eller veldig trygge i 2016, sammenliknet med 2015, men noen flere sammenliknet med 2014. Andelen som opplever problemer med kriminalitet i Ammerud ligger marginalt under gjennomsnittet for områdeløftområdene, og andelen som føler seg trygge eller veldig trygge ligger marginalt over gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Andelen uføretrygde av befolkningen er på samme nivå som i Groruddalen og Norge som helhet, men klart høyere enn Oslo for øvrig. Utviklingen i uføreandelen er svært lik hva vi finner for Norge som helhet.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er generelt meget lite, noe som tyder på at det fremdeles er lite privat investeringsvilje for å utvikle området.

4.3.5 Stovner sentrum (Oslo)

Befolkningsveksten i Stovner sentrum har over lengre tid fulgt samme bane som for Groruddalen for øvrig og Norge som helhet. Også de siste to årene er i tråd med denne utviklingen.

Netto innenlandsk flytting var imidlertid negativ (-1,6 pst) i 2015, mens den var null i 2014, etter klar vekst året før. Andel barn i skolealder har holdt seg relativt høy og vært stabil i mange år. I både i 2014 og 2015 økte skolebarnandelen noe, mens den har vært stabil i Groruddalen og fallende i Norge som helhet. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere har også vært stabil høy i flere år, men økende i 2014 og 2015. Samlet framstår befolkningsutviklingen i stor grad som nær det vi finner for Groruddalen samlet.

Andelen som trives i området har de siste årene ikke vært like høy blant befolkningen i Stovner sentrum som i de andre områdeløftområdene: Men andelen som rapporterer at de trives har økt signifikant i både 2015 og 2016, selv om nivået fremdeles er blant de laveste av områdene.

Andelen som føler seg trygg eller veldig trygg er i 2016 på samme nivå som i 2014, marginalt mindre enn i 2015 og om lag ti prosentpoeng under gjennomsnittet for alle områdeløftområdene. Videre er andelen respondenter som oppgir at de har problemer med kriminalitet, hærverk eller vold lavere enn i 2014, men marginalt høyere enn i 2015.

Den positive utviklingen i andelen som benytter møteplasser har fortsatt i 2016, og sammenliknet med 2014 og 2015 er det nå klart flere som svarer at de bruker boområdets møteplasser. Utviklingen er i tråd med utviklingen i de fleste områdeløftområdene.

Av respondentene i undersøkelsen svarer 91 pst. at de kan be om hjelp når de har behov for det. Dette er en økning fra årene før. Andelen har beveget seg fra å ligge under gjennomsnittet, til likt som gjennomsnittet for alle områdeløftområdene.

Det er også flere som er tilfreds med egen bolig i 2016, sammenliknet med 2014 og 2015. Tilfredsheten med friluftslivet i nærområdet har endret seg lite over de tre årene. Boligprisene i Stovner sentrum er klart lavere enn i Groruddalen for øvrig. Prisutviklingen er også lavere enn Groruddalen for øvrig, men forskjellene i prisutvikling er relativt mindre i 2015 enn årene før.

Det er imidlertid under 30 pst. av respondentene i området som har utført noe gratisarbeid i løpet av det siste året. Andelen er lavere enn for alle andre områdeløftområder og også lavere enn i 2015. At andelen som utfører gratisarbeid for en organisasjon, klubb eller forening er lav tyder på at det er potensial for å øke den lokale identitetsfølelsen.

Andelen uføretrygde av befolkningen er relativt høyt og høyere enn både i Groruddalen og Norge som helhet. Andelen er imidlertid stabilt eller svakt synkende.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er generelt relativt høyt og viser en stabil utvikling, noe som tyder på at det er en klar privat investeringsvilje til å utvikle området.

4.3.6 Haugenstua (Oslo)

Haugenstua har fortsatt en jevn befolkningsvekst, men vekst de siste to årene er langt lavere enn for Oslo samlet sett og noe lavere enn i Groruddalen for øvrig. Veksten er imidlertid på linje med befolkningsvekst i Norge.

Netto innenlandsk flytting var om lag i balanse i 2014, etter svak vekst året før, mens i 2015 faller nettoinnflyttingen fra andre deler av Norge. Andelen barn i skolealder har holdt seg høy og stabil i mange år, og økte noe i 2015. Haugenstua er nå det området med høyest andel barn i skolealder. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er om lag som i Oslo samlet, og viser en tilsvarende utvikling. Samlet tilsier befolkningsutviklingen at Haugenstua er tilstrekkelig attraktivt til å holde på innbyggerne og tiltrekke nye utenfra Norge.

Andelen som svarer at de trives i eget område har vært relativt lav på Haugenstua og har holdt seg relativt lavt også i 2015 og 2016. Området er nå det områdeløftområdet hvor innbyggerne er minst fornøyd med eget bomiljø.

Når det gjelder tilfredshet med egen bolig er det nesten ingen endring i løpet av de tre årene undersøkelsen har vært gjennomført, og tilsvarende om lag den gjennomsnittlige tilfredsheten i alle områdene. Det er imidlertid flere som svarer at de har pusset opp egen bolig i 2016, sammenliknet med 2015, men færre enn i 2014. Boligprisene på Haugenstua er lavere enn i Groruddalen for øvrig og prisene har økt noe mindre de siste par årene.

Andel beboere som svarer at de føler seg trygge eller veldig trygge har falt noe de siste par årene. I 2016 svarer 78 pst. at de føler seg trygge eller veldig trygge, hvilket er om lag ti prosentpoeng lavere enn for områdeløftområdenes gjennomsnitt. Andelen som rapporterer problemer med kriminalitet, vold og hærverk økte fra 2014 til 2015 og holdt seg på dette nivået i 2016.

Sammenliknet med de andre områdeløftområdene er det færre på Haugenstua som svarer at benytter offentlige møteplasser i området. Tilfredsheten med områdets friluftsmuligheter holder seg stabil

over de tre årene, og ligger som på gjennomsnittet for alle områdene.

Når det gjelder undersøkelsens tillegsspørsmål om gratisarbeid svarer 35 pst. på Haugenstua at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene. Dette er en økning fra 31 pst. i 2015, men fremdeles under gjennomsnittet på 38 pst. for alle områdeløftområdene. Det er om lag like mange på Haugenstua som gjennomsnittet for områdeløftområdene som svarer at de kan be om hjelp fra andre.

Andelen uføretrygde av befolkningen er relativt høyt og høyere enn både i Groruddalen og Norge som helhet. Andelen har imidlertid sunket raskere de to siste årene enn for både Groruddalen for øvrig og Norge som helhet (hvor uføreandelen har steget).

Innslaget av personrettet tjenesteyting er generelt relativt lavt og har holdt seg på samme nivå over lang tid.

4.3.7 Furuset (Oslo)

Befolkningen på Furuset har vokst kraftig siden 2013. Veksten er både sterkere enn veksten for Oslo samlet og klart sterkere enn resten av Groruddalen og i Norge som helhet. Befolkningsveksten de siste to årene er et klart positivt brudd med tidligere års utvikling.

Veksten skyldes i liten grad netto innenlandsk flytting. Netto innenlandsk flytting var positiv i 2014, men var igjen marginalt negativ i 2015. Hovedgrunnen til befolkningsveksten er trolig økt nettoflytting fra utlandet.

Andel barn i skolealder har holdt seg relativt høyt over flere år, men over de to siste årene samlet viser skolebarnandelen en nedgang. I Groruddalen for

øvrig øker skolebarnandelen. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere har steget svakt og jevnt i flere år. De to siste årene har andelen vært stabil.

Andelen som trives i eget området er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene og økte noe i både 2015 og 2016. Det er imidlertid flere som oppgir at de har problemer med kriminalitet, sammenliknet med både 2015 og 2014. Denne andelen er som snittet for områdeløftområdene. Andelen som føler seg trygge eller veldig trygge er også i 2016 som snittet for områdene, og høyere enn i 2014.

Endringen i andelen som oppgir at de har hatt utgifter til vedlikehold av boligen over de tre årene vi har gjennomført undersøkelsen er liten, og er som gjennomsnittet til områdeløftområdene for alle tre årene. Andelen er imidlertid noe lavere i 2016 sammenliknet med de to foregående årene. Den gjennomsnittlige tilfredsheten med egen bolig er noe høyere enn gjennomsnittet av områdeløftområdene.

Boligprisene på Furuset er vesentlig lavere enn i Groruddalen for øvrig og prisene har økt noe mindre de siste par årene.

Det har imidlertid de siste to årene vært en klar vekst i andelen som oppgir at de benytter offentlige møteplasser. Andelen som svarer at de kan be om hjelp ved behov, er som gjennomsnittet for områdeløftområdene. Tilfredsheten med friluftslivsområdene i nærheten ligger på gjennomsnittet for områdene, men det er ingen økning i andelen som svarer positivt på dette spørsmålet.

Når det gjelder undersøkelsens spørsmål om gratisarbeid svarer 37 pst. at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene. Dette er

om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene og høyere enn i 2015.

Andelen uføretrygde av befolkningen er relativt høyt og høyere enn både i Groruddalen og Norge som helhet. Andelen har også økt relativt mye de siste årene, klart mer enn for Norge som helhet og enda mer enn Groruddalen for øvrig (hvor uføreandelen er redusert det siste året).

Innslaget av personrettet tjenesteyting er generelt relativt høyt og viser en positiv vekst, noe som tyder på at det er en klar privat investeringsvilje til å utvikle området.

4.3.8 Lindeberg (Oslo)

Befolkningen på Lindeberg ble redusert fra 2013 til 2014, etter flere år med beskjeden årlig vekst. I 2015 ser det imidlertid ut til at veksten har tatt seg opp igjen. Likevel er befolkningsveksten klart lavere enn de fleste områdeløftområdene (kun Romsås og Linderud har lavere vekst de siste to årene).

Netto innenlandsk flytting var negativ i begge de to siste årene. Andelen barn i skolealder har holdt seg relativt høy og stabil i mange år. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er lavere enn i Oslo for øvrig og utviklingen siden 2013 er så godt som uendret.

Andelen som svarer at de trives i eget område er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene. Andelen har holdt seg stabil de siste årene, mens trivselsandelen har økt noe for flertallet av områdeløftområdene.

Det er noen flere som føler seg trygge eller veldig trygge for hvert av årene i undersøkelsen. Andelen som opplever problemer med kriminalitet har også falt, fra 16 pst. i 2014, til 8,5 pst. i 2016. For alle

årene ligger andelen under gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Når det gjelder tilfredshet med egen bolig, er det liten ingen endring mellom 2014 og 2016. Det er imidlertid færre som bruker penger på vedlikehold av bolig i 2016, sammenliknet med de to foregående årene.

Boligprisene på Furuset er noe lavere enn i Groruddalen for øvrig, men prisene vokser noenlunde i takt med utviklingen i Groruddalen.

Det er noen færre som oppgir at de kan be om hjelp ved behov sammenliknet med de to foregående årene, og andelen er fremdeles under gjennomsnittet for alle områdene. Når det gjelder bruk av møteplasser er det imidlertid flere som oppgir at de benytter seg av møteplasser i Lindeberg, enn gjennomsnittet for alle områdene, og langt flere i 2016 sammenliknet med de to foregående årene. Tilfredsheten med friluftsmulighetene i nærområdet har også økt igjennom de tre årene.

Når det gjelder undersøkelsens spørsmål om gratisarbeid svarer hele 45 pst. at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene, noe som er høyere enn gjennomsnittet for områdeløftområdene på 38 pst. og høyere enn andelen på 36 pst. fra 2015. Svarene tilsier at det er betydelig vilje blant innbyggerne til å involvere seg i videreutvikling av områdets mellommenneskelige infrastruktur.

Andelen uføretrygde av befolkningen er noe høyere enn både i Groruddalen og Norge som helhet. Andelen har de to siste årene økt om lag som i Norge som helhet, men noe mer enn i Groruddalen for øvrig. I både Groruddalen og Lindeberg sank uføreandelen marginalt det siste året.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er generelt relativt lavt og har holdt seg på et stabilt begrenset nivå i flere år.

4.3.9 Tøyen (Oslo)

Befolkningen på Tøyen vokser raskt, og vokste raskere enn Oslo kommune for øvrig siste år (2015). De siste to årene under ett har befolkningsveksten vært om lag som for Oslo kommune.

Netto innenlandsk flytting var negativ i 2015 for fjerde år på rad. Andelen barn i skolealder er lavt og klart lavere enn i Oslo som helhet. Utviklingen i andelen har også vært fallende over flere år, men økte i 2014 for første gang siden 2006. I 2015 fortsatte denne veksten. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er høyere på Tøyen enn de aller fleste områdeløftområdene, men øker mindre. I 2014 økte andelen om lag som i Oslo for øvrig, mens andelen holdt seg stabil gjennom 2015.

Andelen som svarer at de trives i eget område var om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene i 2015 som årene før. Også tilfredsheten med egen bolig og andelen som oppgir at de har hatt utgifter til vedlikehold av boligen er som for gjennomsnittet av områdeløftområdene.

Boligprisene på Tøyen er klart høyere enn for andre områdeløftområder og på nivå med gjennomsnittet for Oslo. Prisene har også økt mye de siste par årene og prisveksten ligger over gjennomsnittet for Oslo.

For alle tre årene er Tøyen det av områdeløftområdene hvor respondentene svarer at de er minst tilfredse med friluftsliv og rekreasjonsmuligheter i nærområdet. Oppgitt tilfredsheten økte imidlertid fra 2014 til i 2015, og falt så marginalt til 6, i 2016.

Det er flere som føler seg trygge på Tøyen i 2016, sammenliknet med 2014, men marginalt færre sammenliknet med 2015. Andelen ligger nær gjennomsnittet for områdene for alle tre årene. Andelen som oppgir at de opplever problemer med kriminalitet er imidlertid langt over gjennomsnittet for områdeløftområdene, men likevel synkende. Andelen som svarer at de har opplevd problemer med kriminalitet var 52, 42 og 43 pst. i henholdsvis 2014, 2015 og 2016.

Når det gjelder bruk av møteplasser er Tøyen det av områdene hvor flest oppgir at de benytter seg av offentlige møteplassene i boområdet sitt. Imidlertid har andelen falt fra noe fra 2015 til 8 2016, men økningen fra 2014 er likevel vesentlig. Sammenliknet med 2014 er det også flere i 2016 som opplever at de kan få hjelp ved behov, men marginalt færre enn i 2015.

Sammenliknet med fjoråret, har andelen som oppgir at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene falt vesentlig, fra hele 56 pst. i 2015 og høyest andel av alle områdene, til 37 pst. i 2016, som er en helt gjennomsnittlig andel blant områdene.

Andelen uføretrygde av befolkningen er relativt lavt, men litt høyere enn gjennomsnittet for Oslo. Uførelandelen har nærmest vært uendret de siste to årene, hvor andelen har sunket like mye siste år som den økte året før.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er relativt lavt, selv om tilstedeværelsen har økt over flere år, også de to siste.

4.3.10 Ytre Arna (Bergen)

Befolkningen i Ytre Arna har siden 2013 økt noe mindre enn Bergen samlet sett. Befolkningsveksten

i Bergen er på sin side viser om lag samme veksttakt som Norge som helhet.

Netto innenlandskinnflytting til Ytre Arna falt med hele 4,1 pst. fra 2014 til 2015, mens netto innenlandsk innflytting til Bergen som helhet kun falt med 0,2 pst. Ytre Arnas nedgang i netto innenlandsk flytting for 2015 var større enn alle de andre områdeløftområdene. Variasjonen i netto innenlandsk flytting til Ytre Arna har imidlertid variert mye fra år til år og var svakt positiv fra 2014 til 2015.

Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er meget høy og andelen stiger veldig raskt, betydelig raskere enn både andre områdeløftområder og Bergen for øvrig. Innvandring fra utlandet er hovedkilden til befolkningsveksten i Ytre Arna.

Andel barn i skolealder er høyere i Ytra Arna enn i Bergen som helhet, men andelen har vært fallende mellom 2011 og 2014. I 2015 steg andelen barn fra 12 til 13 pst. av befolkningen.

Andelen som trives i eget område økte fra 2014 til 2015. I 2016 forble andelen som i 2015, og denne er høyere enn gjennomsnittet for områdeløftområdene. Respondentene i Ytre Arna er generelt mer en gjennomsnittlig fornøyd med egen bolig, og investerer klart mer i vedlikehold av egen boligen enn gjennomsnittet av områdeløftområdene. Tilfredsheten med egen bolig har endret seg lite de siste årene.

Boligprisene i Ytre Arna er vesentlig lavere enn for Bergen som helhet og nest lavest av områdeløftområdene (kun høyere enn Fjell i Drammen). Prisene har imidlertid økt mye de siste par årene og prisveksten i år er klart høyere enn gjennomsnittet for Bergen.

Når det gjelder tilfredsheten med friluftsområdene ligger svarernivåene noe over gjennomsnittet for områdeløftområdene. Andelen som svarer at de benytter offentlige møteplasser i området, endret seg lite mellom 2015 og 2016, men andelen var vesentlig lavere i 2014. Ytre Arna er likevel fremdeles blant de områdeløftområdene hvor lavest andel svarer at benytter seg av offentlige møteplasser.

Ytre Arna er også blant områdeløftområdene hvor respondentene i minst grad opplever problemer med kriminalitet. Andelen i 2016 er om lag som i 2014, men var høyere i 2015. I tillegg er andelen som føler seg veldig trygge eller trygge høy, sammenliknet med de andre områdeløftområdene.

Hele 50 pst. svarer at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene, noe som er høyest blant områdeløftområdene, og en økning fra 46 pst. i 2015. Andelen er høyest av alle områdeløftområdene og tilsier at det er betydelig vilje blant innbyggerne til å involvere seg i videreutvikling av områdets mellommenneskelige infrastruktur.

Også andelen som svarer at de kan be om hjelp dersom det er nødvendig er veldig høy og høyest av alle områdeløftområdene.

Andelen uføretrygde er høyere enn gjennomsnittet for Norge og høyere enn i Bergen som helhet. Andelen var synkende fram til 2013, men deretter har uføreandelen økt. De to siste årene har andelen økt relativt mye og stigningstakten er høyest av alle områdeløftområdene.

Innslaget av personrettet tjenesteyting i området er meget lavt og synkende, noe som tyder på at det er lite privat investeringsvilje for å utvikle området.

4.3.11 Indre Laksevåg (Bergen)

Befolkningen i Indre Laksevåg falt i 2015, etter en lang periode med årlig vekst. Endringen i befolkningsutviklingen siste år adskiller seg fra andre områdeløftområder og byene de inngår i. Nedgangen er større enn andre steder og endringen fra tidligere år er mer markert. Netto innenlandsk innflytting falt med 2,6 pst. i 2015, etter nært ingen endring i 2014 og 2013.

Andel barn i skolealder har i mange år vært relativt lav i Indre Laksevåg. Skolebarnandelen er 8,3 pst i Indre Laksevåg, mens den er 11,1 i Bergen som helhet og 12,1 i Norge. Skolebarnandelen synker også mer i Indre Laksevåg enn i Bergen og andre områdeløftområder. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er relativt høyt, og veksten er sterkere i 2015 enn for de fleste andre områdeløftområder og høyere enn for Bergen samlet.

Andelen som trives i eget området er på samme nivå som de andre områdeløftområdene, og stabil over alle tre år. Indre Laksevåg er imidlertid fremdeles et av områdene hvor innbyggerne svarer at de opplever relativt mye kriminalitet. 33 pst. svarte i 2016 at området hadde problemer med kriminalitet, mens 37 pst og 35 pst. svarte tilsvarende i henholdsvis 2015 og 2014. I 2016 var Indre Laksevåg det området hvor flest oppga problemer med kriminalitet, etter Tøyen. Likevel er det hele 88 pst. som føler seg trygge eller veldig trygge i både 2016 og 2015, opp fra 81 pst. i 2014.

Det er flere som føler seg trygge, benytter møteplasser, og som har mulighet til å få hjelp ved behov.

Flere svarer at de er fornøyd med egen bolig i 2016, enn i 2015. Indre Laksevåg er også et område hvor relativt mange svarer at de investerer i egen bolig. Slik er det også i 2015 og 2016.

Boligprisene i Indre Laksevåg er lavere enn for Bergen som helhet. Prisene har de siste par årene økt leste områdeløftområdene og gjennomsnittet for Bergen.

Respondentene er også mer tilfredse med friluftsmuligheter i nærområdet i 2016, sammenliknet med 2014, og ligger marginalt over gjennomsnittet for områdeløftområdene i både 2015 og 2016. Men bruken av offentlige møteplasser er lavest av områdeløftområdene.

43 pst. svarer at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene, noe som er noe høyere enn gjennomsnittet av områdeløftområdene. Svarene kan tilsi at det er vilje blant innbyggerne til å involvere seg i området mellommenneskelige infrastruktur.

Andelen uføretrygde er på samme nivå som for gjennomsnittet for Norge, høyere enn i Bergen som helhet, men noe lavere enn gjennomsnittet for områdeløftområdene. Andelen har de siste par årene økt relativt mye og klart mer enn for Bergen som helhet. Andelen har også økt mer enn for gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene, men vokser ikke. Tvert imot syns innslaget å synke. Data tyder foreløpig ikke på noe vesentlig løft i privatinvesteringsvilje for å videreutvikle området.

4.3.12 Årstad (Bergen)

Befolkningen på Årstad har hatt en sterk befolkningsvekst siden 2011, klart høyere enn i Bergen som helhet. Veksten de siste ti årene er nest høyest av alle områdeløftområdene, etter kun Tøyen. De siste to årene også nest høyest etter Furuset. Veksttakten avtok imidlertid noe i 2015.

Netto innenlandsk innflytting har vært positiv de fleste år siden 2005, men falt med 0,9 pst i 2015. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er høy, og vokser også relativt raskt.

Andel barn i skolealder har i mange år vært relativ lav og lavest av alle områdeløftområdene. Andelen er også vesentlig lavere enn i Bergen som helhet. Etter noe vekst i 2014, har andelen falt ytterligere gjennom 2015. Den lave og fallende barneandelen indikerer at område er lite attraktivt for barnefamilier.

Andelen som trives i eget område er noe lavere enn gjennomsnittet for områdeløftområdene og stabil over de tre årene. Undersøkelsen viser imidlertid at tilfredsheten med friluftsområdene og andelen som benytter møteplasser har blitt litt høyere for hvert av årene.

Det imidlertid flere som opplever problemer rundt kriminalitet i 2016, sammenliknet med 2015 og 2014, og sammenliknet med gjennomsnittet for områdene. Når det gjelder trygghet etter at det har blitt mørk i nabolaget svarer om lag like mange som for de to foregående årene at de enten føler seg trygge eller veldig trygge. Det er likevel færre i Årstad som føler seg trygge, enn gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Av respondentene svarer 41 pst. at de har gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene, noe som er om lag som gjennomsnittet av områdeløftområdene.

Årstad er det områdeløftområde hvor færrest svarer at de er tilfredse med egen bolig. Det er lite endring i svarandelen i de tre årene dette er undersøkt. Andelen som svarer at de investerer i vedlikehold i

egen bolig er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene, men andelen er lavere i 2016, sammenliknet med de to foregående årene.

Boligprisene i Årstad er relativt høye og høyere enn gjennomsnittet for Bergen. Prisene har de siste par årene økt om lag som gjennomsnittet for Bergen.

Andelen uføretrygde er lavere enn for gjennomsnittet for Norge, men noe høyere enn i Bergen som helhet. Andelen sank i 2015 sammenliknet med året før.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene, og vokser svakt.

4.3.13 Saupstad-Kolstad (Trondheim)

Befolkningen på Saupstad-Kolstad har over lang tid vokst meget sakte og saktere enn de fleste områdeløftområdene og langt mindre enn Trondheim samlet. De siste par årene er imidlertid befolkningsveksten tatt seg opp og er nå på linje med gjennomsnittet av områdeløftområdene.

Netto innenlandsk innflytting var svakt positiv i både 2014 og 2015, etter en negativ balanse i 2013. Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er lavere enn i de fleste områdeløftområdene, men marginalt over andelen i Trondheim. Andelen flatet ut i 2013, men økte noe i 2015.

Andel barn i skolealder har vært gradvis synkende i flere år, men økte svakt i både 2014 og 2015. Skolebarnandelen på Saupstad-Kolstad er nå høyere enn i Trondheim samlet, som følge av relativ sterk vekst i antall skolebarn de siste par årene.

Andelen som svarer at de trives i eget området er som gjennomsnittet for områdeløftområder, men svarene antyder en sviktende tendens. Noen flere

svarte i 2016 at de opplevde problemer knyttet til kriminalitet, vold og hærverk i boområdet, sammenliknet med svarende i 2015 og 2014. Saupstad-Kolstad er likevel blant områdeløftområdene hvor færrest rapporterer problemer med kriminalitet og flest føler seg trygge eller veldig trygge. Den høye andelen som føler seg trygge har holdt seg relativt konstant over de tre årene.

Videre finner undersøkelsen at tilfredsheten med egen bolig i 2016 er om lag som snittet for områdene. Noen færre svarte i 2016 at de var tilfredse enn i 2015, men andelen var den samme som i 2014. Også når det gjelder spørsmål om bruk av penger på vedlikehold, svarer respondentene på Saupstad-Kolstad om lag som gjennomsnitte av områdeløftområdene, sammenliknet med 2015.

Boligprisene i Saupstad-Kolstad er relativt lave og klart lavere enn gjennomsnittet for Trondheim. Prisene har de siste par årene økt, men langt saktere enn både i Trondheim for øvrig og Norge. Prisøkningen de siste par årene er også lavest blant områdeløftområder.

Av respondentene svarte 93 pst i 2016 at de kunne be om hjelp ved behov. Andelen er noe høyere enn gjennomsnittet for områdeløftområder, I 2015 svarte 42 pst. at de hadde gjennomført noe gratisarbeid i løpet av de siste 12 månedene, noe som var litt høyere enn gjennomsnittet for områdeløftområdene. I 2016 falt imidlertid denne andelen til 37 pst. Andelen falt dermed fra noe høyere enn gjennomsnittet av områdeløftområder til noe lavere.

Andelen uføretrygde er nest høyest blant områdeløftområdene (etter Fjell) og langt høyere enn både Trondheim samlet og Norge. Andelen har også økt de siste par årene og økt mer enn både i Norge og i Trondheim for øvrig.

Innslaget av personrettet tjenesteyting i området er svakt voksende, men er generelt meget lite, noe som tyder på at det er lite privat investeringsvilje for å utvikle området.

4.3.14 Fjell (Drammen)

Befolkningsutviklingen i Fjell skiller seg markert fra andre områdeløftområder, Drammen og Norge som helhet. Antall innbyggere har gått ned hvert år siden 2011. I 2015 sank befolkningen med 0,5 pst. I 2014 sank befolkningen med 0,4 pst. Netto innenlandsk innflytting som andel av befolkningen har også vært klart negativ de siste årene.

Fjell har vært et område med en høyere andel barn i skolealder enn alle andre områdeløftområder, inntil 2015. Andelen har imidlertid vært sterkt fallende siden 2011, og i 2015 falt andelen til under Haugensstuas andel.

Andelen av befolkningen som er ikke-norske statsborgere er noe høyere enn i Drammen for øvrig, men vokser raskt og mer enn byen for øvrig.

Andelen som trives i eget området på linje med gjennomsnittet for områdeløftområdene, og tendens synes svakt økende. Tilfredsheten med områdetets friluftsmuligheter øker marginalt for hvert av de to siste årene.

Andelen av respondentene som svarte at de opplever problemer med kriminalitet økte svakt fra 2014 til 2015, men falt i 2016 til blant de laveste av områdeløftområdene. Andelen som følte seg trygg eller veldig trygg i Fjell holder seg stabil over de tre årene, og er som gjennomsnittet for områdeløftområdene.

Fjell er det av områdene med færrest investeringer i egen bolig, og ligger blant områdene med lavest tilfredshet med egen bolig. Tilfredsheten med egen bolig har falt noe siden 2015.

Boligprisene på Fjell er lavest av alle områdeløftområdene og klart lavere enn gjennomsnittet for Drammen. Prisene har de siste par årene økt, men mindre enn i Drammen for øvrig og i Norge.

Bruken av møteplasser i Fjell ligger i hele tre-årsperioden lavere enn gjennomsnittet for områdene, men har en sterk positiv utvikling.

Av respondentene oppga 92 pst. at de har muligheten til å be om hjelp ved behov i 2016. Dette er om lag som gjennomsnittet for områdeløftområdene og er en økning fra 2015.

På spørsmålet om gratisarbeid svarte 37 pst. at de hadde gjennomført noe gratisarbeid i 2015. I 2016 har andelen falt til 32 pst., som er lavere enn i de fleste områdeløftområdene

Andelen uføretrygde er høyest av alle områdeløftområdene og langt høyere enn både Drammen for øvrig og Norge. Andelen har også økt betydelig de siste par årene og mer enn både i Norge og i Drammen.

Innslaget av personrettet tjenesteyting er svært lavt, trolig fordi den nærmeste butikken ligger rett utenfor grensen til området.

5 Sluttvurdering og anbefaling

Dette prosjektet har tatt utgangspunkt i hva som har vært målsettingen med områdeløftsatsingen til Husbanken. Regjeringens samlede boligsosiale arbeid er noe videre. I Regjeringens Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020) heter det i først hovedmål at «Alle skal ha et godt sted å bo».⁴⁰ Områdeløftsatsingen er innrettet mot tiltak som skal styrke områdekvaliteter i utsatte boområder, slik at beboerne får økt trivsel, viljen til å investere i området øker, ønske om å bruke stedets kvaliteter øker og den sosiale sammenheng øker.

I denne rapporten har vi:

- Tydeliggjort målbildet til Program for Områdeløft fram til og med 2016, som har vært at områdene skal bli mer fysisk og sosialt bærekraftige.
- Drøftet hvordan hovedmålet kan realiseres ved hjelp av oppnåelse av delmål. Delmålene må da hver for seg bidra til bevegelse mot hovedmålet.
- Drøftet hvordan ulike indikatorer kan benyttes for å avgjøre om områdene utvikler seg i tråd med målsettingen. Indikatoren er valgt ut fra at de skal være målbare, objektive og relevante for henholdsvis hovedmål og delmål.
- Beskrevet hvordan utviklingen i de ulike indikatorene har vært for de 14 utvalgte områdeløftområdene. Utviklingen er også presentert i Tableau [her](#).

5.1 Relevant datasett også for andre enn Husbanken

Når vi ser på hva vi kan lære av denne gjennomgangen av resultatindikatorer knyttet til Husbankens områdeløftprosjekter, ser vi at flere læringspunkter kan være nyttig for flere enn Husbanken.

For det første er det alltid nyttig at det for offentlige tiltak klargjøres hvilken sammenheng det er grunn til å vente mellom aktiviteter som igangsettes og relevante samfunnmessige mål. Dette prosjektet synliggjør at det er gode grunner til å vente at tiltak innenfor rammen av områdeløft vil påvirke aktiviteter som igjen påvirker området fysisk og sosiale bærekraft.

For det andre ser vi at eksisterende offentlig tilgjengelige data gjør det mulig å utvikle relevante indikatorer. Med relevante indikatorer mener vi indikatorer som er nært nok knyttet til hovedmål og delmål til at de gir meningsfull informasjon om området utvikles i samme retning som hva som er formålet med områdeløftsatsingen.

Målsettingen med områdeløftsatsingen er imidlertid såpass kompleks at det har vært nødvendig å supplere offentlige tilgjengelige data med egeninnsamlede data for å få et tilstrekkelig bredt sammensatt indikatorsett. Indikatorsettet er etter vår vurdering bredt nok til å gi meningsfull informasjon om utviklingen i områdeløftområdene i forhold til områdeløftsatsingens mål.

Indikatorene som er utviklet synliggjør utviklingen for hvert enkelt områdeløftområde. Slik kan indika-

---

⁴⁰ Se Kommunal og moderniseringsdepartementet (2016) *Bolig for velferd. Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020)*

torsettet benyttes av alle som er opptatt av områdets utvikling i retning av et mer robust og sosialt bærekraftig område.

Datasettet vil etter vår vurdering være særlig nyttig å benytte for å vurdere andre områdeutviklende tiltak, herunder videreføringen av Groruddalssatsingen for 2017-2027. Datasettet ligger godt til rette for å gi relevant informasjon om utviklingen i Groruddalen er i tråd med intensjonen med Groruddalssatsingen.

For alle brukere av indikatorsettet, enten de er opptatt av å følge et område eller flere, er det viktig å forstå hensikten med indikatorsettet. Indikatorsettet måler utvikling i et område, koblet til målsettinger for områdets utvikling. Det er den samlede indikatorutviklingen som best beskriver områdets utvikling, men enkeltindikatorer kan gi verdifull tidlig informasjon om området utvikler seg uheldig eller positivt på enkeltområder.

Utviklingen i enkeltindikatorer måler imidlertid ikke uten videre effekten av områderettet virkemiddelbruk. Endringer i enkeltindikatorer kan være et resultat av virkemiddelbruk, men om det er det må undersøkes spesifikt. I så fall må utviklingen korrigeres for alle faktorer som kan påvirke den enkelte indikator. Spesielt er det nødvendig å vurdere om enkelttiltak virker alene eller sammen med andre tiltak. I flere områdeløftområder er det igangsatt flere omfattende tiltak for å styrke områdets fysiske og sosiale bærekraft.

Indikatorsettet synliggjør altså en utvikling i områder som er relevant for områdeløftsatsingen, men som kan være et resultat av mange forskjellige tiltak og hendelser. Det er derfor svært viktig å bruke utviklingen i indikatorsettet som et grunnlag for egen refleksjon av hva i området som har bidratt til en posi-

tiv eller negativ utvikling, avhengig av hvilke målsettinger en har for området. Denne refleksjonen kan igjen gi grunnlag for en dialog om videre virkemiddelbruk. Det er vår vurdering at spesielt de mange som arbeider med områdeløfttiltak kan bruke informasjonen i indikatorsettet aktivt for dialog om hvilke tiltak som i særlig grad er viktig å støtte i et område. Disse personen har også et godt grunnlag for å kunne se utviklingen i indikatorene opp mot ulike tiltak i området.

En kan også se på indikatorsettet som nyttig i områder uten spesifikke tiltak eller hvor tiltaksperioder er avsluttet. I slike områder kan indikatorsettet gis en alarmfunksjon, ved at den kan synliggjøre om det utvikler seg situasjoner som kan begrunne nye tiltak eller ikke.

5.2 Indikatorene har ulike grad av informasjonsverdi

Når vi nå har gått gjennom utviklingen i de valgte indikatorene i tre år, ser vi at det er noen indikatorer som gir mer informasjon enn andre. Det skyldes dels ulik datakvalitet og dels ulik grad av variasjon over tid og mellom områdeløftområdene og andre områder.

I det følgende gir vi vår vurdering av de enkelte indikatorene og hvilke som gir mest informasjon om områdets fysiske og sosiale bærekraft. Gjennomgangen kan leses som en anbefaling til hvilke indikatorer det er særlig viktig å følge med på om en ønsker å overvåke områdets utvikling.

5.2.1 Viktig å være oppmerksom på feilmargin i spørreundersøkellesdata

Datakvalitet er generelt høyere for offentlige data enn spørreundersøkellesdata. Spørreundersøkelsene i dette prosjektet har vært nødvendig for å samle inn informasjon om forhold det ikke foreligger

god nok statistikk på. Spørreundersøkelser er imidlertid alltid beheftet med statistisk usikkerhet knyttet til at det kun er et utvalg av befolkningen som er spurt, i dette tilfelle om lag 200 per områdeløft.

Den statistiske usikkerheten gjør at mindre endringer i svar fra spørreundersøkelsen fra et år til et annet eller mellom områdeløft ikke kan tillegges stor vekt. Generelt kan det legges til grunn at avvik på 4-5 prosentpoeng i begge retninger fra avgitte svarandeler er innenfor en statistisk feilmargin.

Vi anbefaler derfor at endringer i svar fra spørreundersøkelsen først tillegges stor vekt når:

- indikatorer endrer seg i samme retning over flere år
- forskjeller mellom områder eller et område og sammenlikningsgrunnlaget (Norge eller tettsteder) er store, typisk mer enn 8-10 prosentpoeng eller ett poengs forskjell i en vurderingsskala

5.2.2 Enkelte indikatorer er valgt for å hjelpe tolkning av andre indikatorer

Enkelte indikatorer er lite egnet til å benytte som selvstendige indikatorer for å måle utviklingen i et område. Vi har likevel valgt å legge inn to indikatorer for å lette tolkningen av andre indikatorer. Det gjelder tilstedeværelsen av **offentlige ikke-markedsrettede personrettede tjenester** i et område og data for **antall boligomsetninger**.

Tilstedeværelsen av offentlige ikke-markedsrettede personrettede tjenester vil normalt styrke områdets attraktivitet. Offentlige tjenester kan imidlertid også bli etablert eller utviklet for å bøte på problemer. Sammenhengen mellom utviklingen i offentlige personrettede tjenester og attraksjon er derfor langt fra entydig, noe vi ser også i denne undersøkelsen.

Tanken var å benytte denne indikatoren for å lette tolkningen av utvikling i private personrettede tjenester. Når disse to indikatorene utvikler seg parallelt positivt, kan de virke gjensidig forsterkende. Utvikler de seg i motsatt retning vil tolkningen være usikker. En parallell negativ utvikling kan også tolkes som et uttrykk for svekket attraktivitet.

Når vi ser utviklingen etter tre års undersøkelser, ser vi at det for områdeløftområdene samlet er tilnærmet ingen parallellitet i utviklingen i de to indikatorene. For enkelte områdeløftområder utvikler imidlertid disse to indikatorene seg relativt parallelt, enten positivt eller negativt. For enkelte områder utvikler de seg parallelt med oppgang i begynnelsen av perioden og parallelt nedover i slutten. Slik viser utviklingen at det gir mening å benytte offentlige tjenester som en indikator som hjelper å tolke betydningen av utviklingen i personrettede tjenester. Den faktiske datautviklingen har imidlertid ikke vært slik at vi anbefaler å legge stor vekt på utviklingen i offentlige ikke-markedsrettede personrettede tjenester.

Ovenstående betyr at utviklingen i privat personrettet tjenesteyting normalt må vurderes som en tilstrekkelig indikator for utvikling i et områdes attraktivitet. Utviklingen i offentlige personrettede tjenester bør imidlertid undersøkes med formål om det forsterker tolkningen av den første. Vi anbefaler at det gjøres når endringen i private personrettede tjenester er betydelig.

Dataene for boligomsetning varierer i stor grad i takt med prisutviklingen. Samvariasjonen er tilstrekkelig stor til at det normalt holder å vurdere prisutviklingen som en delindikator for et områdes attraktivitet. Hensikten med denne kontrollvariabelen var å sjekke ut at omsetningsvolumet var stort nok til at

det er meningsfullt å følge prisutviklingen. Vår vurdering er at omsetningsvolumet er stort nok for alle områdeløftområdene.

5.2.3 Enkelte indikatorer har for lite variasjon i data til at indikatoren gir vesentlig årlig informasjon

Etter tre års datainnsamling ser vi at enkelte indikatorer varierer så lite over tid, eller mellom områder, at det er lite informasjon å hente fra disse indikatorene.

Både data for investeringer i næringsbygg og investeringer i kulturbygg endrer seg svært lite i områdeløfteområdene. Det vil si, det er svært sjelden det foretas større investeringer. Indikatorene er imidlertid interessante som en forklaring de gangen de faktisk endrer seg. Disse indikatorene anbefaler vi derfor å følge primært for å lette tolkningen av andre indikatorer.

5.3 Stor samvariasjon mellom enkelte indikatorpar fra spørreundersøkelsen

---

Som en del av analysen av resultatene har vi testet i hvilken grad det er statistisk samvariasjon (korrelasjon) mellom hva respondentene i vår spørreundersøkelse svarer på ulike spørsmål. Bakgrunnen er at dersom det er koblinger mellom svarene vil det være lettere å tolke hva svarene sier om områdets kvaliteter.

Datapunktene er få, slik at det må være relativt sterke sammenhenger for at vi skal kunne konkludere med at det er signifikant samvariasjon mellom svar. I lys av dette er det interessant at vi finner statistisk signifikant samvariasjon mellom svar på spørsmål om *tilfredshet med eget bomiljø* og følgende andre svar:

- **Tilfredshet med egen bolig.** De personer som svarer at de er tilfredse med egen bolig svarer også i stor grad at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkningen er at boligkvalitet er viktig for folks trivsel.
- **Kriminalitet.** De personer som svarer at de har hatt problemer med kriminalitet, svarer i mindre grad enn andre at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkning er at kriminalitet i nærmiljøet reduserer den generelle trivselen til innbyggerne.
- **Tilgang til hjelp i hverdagen.** De personer som svarer at de kan be slektninger og venner om praktisk hjelp svarer også i stor grad at de er tilfredse med eget bomiljø. Den naturlige tolkningen er at visshet om en kan få hjelp er viktig for folks trivsel.
- **Bidrar med frivillig innsats.** De personer som svarer at de bidrar med gratisarbeid i foreninger og klubber, svarer også oftere enn andre at de er tilfredse med eget bomiljø. En mulig forklaring er at folk som trives også ønsker å bidra i samfunnet (og omvendt).
- **Bruk av møteplasser.** Det viser seg at personer som svarer at de benytter områdets offentlige møteplasser i mindre grad enn andre svarer de er tilfredse med eget bomiljø. Den statistiske sammenhengen her var i første omgang overraskende, men en mulig tolkning er at bruk av offentlige møteplasser er særlig viktig for mennesker uten tilstrekkelig gode egne boliger eller sosiale nettverk. Slik sett stiller denne påviste sammenheng nye spørsmål til hvordan utviklingen i denne indikatoren skal tolkes.

De øvrige svarene i spørreundersøkelsen varierte ikke i samme signifikante mønster som de over. For

å avklare statistiske samvariasjoner i svarene er det derfor trolig behov for lengre tidsserier.

Ovenstående underbygger at spørsmålene som er stilt i spørreundersøkelsen i dette prosjektet gir relevant informasjon om hvordan innbyggerne opplever eget område.

Samlet sett er det vår vurdering at hele datasettet er nyttig for å følge utviklingen i et område. I de tilfeller det er behov for forenklinger, bør forenklingen begrenses til at data som kun kan benyttes til støttende analyser droppes. Det gjelder spesielt data for offentlige ikke-markedsrettede personrettede tjenester og data for antall boligomsetninger.

6 Referanser

- Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse, og Civitas. 2016. «Sluttevaluering av Groruddalssatsingen - Hovedrapport.»
- Alghasi, Sharam, Elisabeth Eide, og Thomas Hylland Eriksen (red.). 2012. *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm.
- Andersen, Hans Skifter. 2002. «Excluded Places: The Interaction Between Segregation, Urban Decay and Deprived Neighbourhoods.» *Housing, Theory and Society Volume 19* 153-169.
- . 2003. *Urban Sores: On the Interaction Between Segregation, Urban Decay, and Deprived Neighbourhoods (Urban and Regional Planning and Development Series)*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited.
- Andersson, Roger, og Åsa Bråmås. 2004. «Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: can area based urban policies counteract segregation processes?» *Housing Studies 19(4)*.
- Asplan Viak; Agenda Kaupang. 2011. «Evaluering av Husbankens innsats i Groruddalen.»
- Asplan Viak; Agenda Kaupang. 2010. «Følgeevaluering av Groruddalssatsingen.»
- Brattbakk, Ingar, og Terje Wessel. 2013. «Long-term Neighbourhood Effects on Education, Income and Employment among Adolescents in Oslo.» *Urban Studies 50(2)* 391-406.
- Brofoss, Hege Kull, og Anders Barstad. 2006. «Internasjonale erfaringer med områderettete tiltak i storbyer.» *SSB Notater*.
- Chetty, Raj, Nathaniel Hendren, Patrick Kline, og Emmanuel Saez. 2014. «Where is the Land of Opportunity? The Geography of Intergenerational Mobility in the United States.» *Quarterly Journal of Economics 129(4)* 1553-1623.
- Damvad Norge; Samfunnsøkonomisk analyse; Universitetet i Stavanger; Bull & Co. 2014. «Utredning om norsk serveringsnæring.»
- Econ Pöyry; Proba samfunnsanalyse. 2012. «Følgeevaluering av Områdeløft i Groruddalsatsinga 2007-2010.»
- Gordon, Ian, og Vassilis Monastiriotis. 2006. «Urban size, spatial segregation and educational outcomes.» *Urban Studies 43(1)* 213-236.
- Ham, Maarten van, og David Manley. 2010. «The Effect of Neighbourhood Housing Tenure Mix on Labour Market Outcomes: A Longitudinal Perspective.» *Journal of Economic Geography 10(2)* 257-282.
- Hermansen, Are Skeie, og Gunn Elisabeth Birkelund. 2015. «The Impact of immigrant classmates on educational outcomes.» *Social Forces 92(2)* 615-646.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2016. «Bolig for velferd. Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020).»
- Leventhal, Tama, og Jeanne Brooks-Gunn. 2000. «The neighbourhoods they live in.» *Psychological Bulletin 126(2)* 309-337.
- Musterd, Sako, og Wim Ostendorf. 2008. «Integrated urban renewal in the Netherlands: a critical appraisal.» *Urban Research & Practice*.
- Nilsson, Brita, Unni Å. Lindsröm, og Dagfinn Nåden. 2006. «Is loneliness a psychological dysfunction? A literary study of the phenomenon of loneliness.» *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 93-101.
- Obertwittler, Dietrich. 2007. «The Effects of Neighbourhood Poverty on Adolescent Problem Behaviours: A Multi-level Analysis Differentiated by Gender and Ethnicity.» *Housing Studies 22(5)* 781-803.

- Pebley, Anne R., og Narayan Sastry. 2004. «Neighborhoods, Poverty and Children's Well-being: A Review.» I ***Social Inequality***, av K. M. Neckerman (Ed.), 119-145. New York: Russel Sage Foundation.
- Rege, Mari, Kjetil Telle, og Mark Votruba. 2007. «Social Interaction Effects in Disability Pension Participation.» ***Statistisk sentralbyrå Discussion Papers No. 496***.
- Rønning, Rolf, og Bengt Starring (red.). 2009. ***Sosial kapital i et velferdsperspektiv***. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sampson, Robert J., Jeffrey D. Morenoff, og Thomas Gannon-Rowley. 2002. «Assessing "neighbourhood effects": Social Processes and New Directions in Research .» ***Annual Review of Sociology* 28** 443-478.
- Scarpa, Simone. 2015. «The impact of income inequality on economic residential segregation: The case of Malmö, 1991-2010.» ***Urban Studies Vol. 52(5)*** 906-922.
- Smith, Gillian R. 1999. «Area-based Initiatives: The rationale and options for area targeting.»
- Toft, Maren, og Jørn Ljunggren. 2016. «Geographies of class advantage: The influence of adolescent neighbourhoods i Oslo.» ***Urban Studies*** 2939-2955.
- Tosics, Iván. 2009. «Dilemmas of Integrated Area Based Urban Renewal Programmes.» ***The URBACT Tribune***.
- Wilson, James Q., og George L. Kelling. 1982. «Broken Windows.» ***The Atlantic Monthly*** 29-38.

Vedlegg 1: Spørreundersøkelse

For å kartlegge befolkningens trivsel og opplevelser knyttet til sentrale delmål for Områdeløft, har vi spurt befolkningen i hvert område om forhold som også er dekket av Statistisk sentralbyrås årlige levekårsundersøkelse. Levekårsundersøkelsen er valgt for å ha et godt sammenlikningsgrunnlag til svarene fra befolkningen i områdeløftområdene.

Levekårsundersøkelsen sendes til om lag 14 000 mennesker (fra 16 år og oppover) hvert år. De samme personene kontaktes inntil fire eller åtte år på rad. Enkelte spørsmål stilles hvert år, mens andre stilles hvert tredje år.

Vår undersøkelse til befolkningen i områdeløftene er gjennomført som telefonundersøkelse, og er gjennomført av Norstat. Vi har stilt følgende spørsmål:

- Alt i alt, hvor fornøyd er du med boligen din?
  - Svar på skal fra 1-10
- Alt i alt, hvor fornøyd er du med bomiljøet ditt?
  - Svar på skal fra 1-10
- Alt i alt, hvor fornøyd er du med friluftsliv og rekreasjonsområdene i nærheten av der du bor?
  - Svar på skala fra 1-10
- Har du/dere problemer med, kriminalitet, vold eller hæverk i boområdet?
  - Ja
  - Nei
- Hvor trygg føler du deg når du går alene i ditt nabolag etter at det har blitt mørkt?
  - Veldig utrygg
  - Utrygg
  - Trygg
  - Veldig trygg
- Har du/dere i løpet av siste 12 månedene hatt utgifter til vedlikehold, reparasjoner eller oppussing av boligen?
  - Ja
  - Nei
- Har du i løpet av den siste måneden benyttet deg av møteplasser (dvs. lekeplasser, parker, friområder, benker, kafeer, o.a.) i boområdet?
  - Ja
  - Nei
- Kan du be slektninger, venner eller naboer om praktisk hjelp dersom du skulle trenge det?
  - Ja
  - Nei
- Har du i løpet av de siste 12 månedene utført noe gratisarbeid for en organisasjon, klubb eller forening?⁴¹
  - Ja
  - Nei

Tabell 1 Antall respondenter per områdeløft

Områdeløft	2014	2015	2016
Veitvet-Sletteløkka	169	159	141
Linderud	200	200	200
Romsås	200	200	200
Ammerud	200	200	200
Stovner sentrum	200	200	200
Haugenstua	163	140	144
Furuset	200	200	200
Lindeberg	200	200	200
Tøyen	200	200	200
Fjell	146	161	157
Årstad	250	250	250
Indre Laksevåg	200	200	200
Ytre Arna	200	200	200
Saupstad-Kolstad	200	200	200
Totalt	2 728	2 710	2 692

Kilde: Norstat

⁴¹ Deltakelse i organisasjon, klubb eller forening har bare blitt stilt i 2015 og 2016.

Det har hvert år vært forsøkt å innhente svar fra 200 personer i hvert område (med unntak av Årstad hvor antall respondenter er 250). En utsendelse av spørsmål til om lag 200 beboere i hvert område sikrer representativitet med mellom 5 og 10 pst. feilmargin. Vi har etterstrebet en undersøkelse med tilfredsstillende representativitet på områdenivå. I tre av områdene lyktes det ikke å nå 200 respondenter. Dette gjelder Veitvet, Haugenstua og Fjell.

Respondentene er identifisert på bakgrunn av alder (over 18 år) og registrert bostedsadresse. Antall beboere innenfor undergrupper som kjønn, alder, bakgrunn og grunnkrets (innad i hvert område) er for små til at undersøkelsen er representativ for alle undergruppene. Vi har likevel inkludert bakgrunnsvariabler i undersøkelsen for å sikre et mangfold i respondentgruppen. Tabellene under viser overordnede karakteristika for den samlede respondentgruppen hvert år.

Den siste undersøkelsen for de fjorten områdeløftene ble gjennomført i september og oktober 2016. Totalt nådde Norstat 2 692 respondenter fordelt på de 14 områdene, hvorav 49 pst. av respondentene var menn og 52 pst. kvinner. De fleste respondentene er født i Norge (80 pst.). Resultatene fra bakgrunnsvariablene er relativt like som de to foregående årene.

Tabell 2 Fordeling etter bakgrunnsvariabler. 2014

Alder		Kjønn		Født i Norge	
Under 30	22 %	Mann	48 %	Ja	80 %
30-39	17 %				
40-49	17 %	Kvinne	52 %	Nei	20 %
Over 50	44 %				
Total	100 %	Total	100 %	Total	100 %

Kilde: Norstat

Tabell 3 Fordeling etter bakgrunnsvariabler. 2015

Alder		Kjønn		Født i Norge	
Under 30	19 %	Mann	47 %	Ja	80 %
30-39	19 %				
40-49	16 %	Kvinne	53 %	Nei	20 %
Over 50	46 %				
Total	100 %	Total	100 %	Total	100 %

Kilde: Norstat

Tabell 4 Fordeling etter bakgrunnsvariabler. 2016

Alder		Kjønn		Født i Norge	
Under 30	22 %	Mann	49 %	Ja	80 %
30-39	20 %				
40-49	17 %	Kvinne	52 %	Nei	20 %
Over 50	42 %				
Total	100 %	Total	100 %	Total	100 %

Kilde: Norstat

Vedlegg 2: Grunnkretser per område

By	Bydel	Områdeløft	Grunnkrets
Oslo	09 Bjerke	Veitvet - Sletteløkka	4112 Veitvet
Oslo	09 Bjerke	Veitvet - Sletteløkka	4113 Sletteløkka
Oslo	09 Bjerke	Veitvet - Sletteløkka	4120 Veitvet vest
Oslo	09 Bjerke	Veitvet - Sletteløkka	4121 Veitvet senter
Oslo	09 Bjerke	Veitvet - Sletteløkka	4122 Bredtvet
Oslo	09 Bjerke	Linderud	4109 Borrebekken
Oslo	09 Bjerke	Linderud	4110 Vollebekk
Oslo	09 Bjerke	Linderud	4111 Linderud
Oslo	09 Bjerke	Linderud	4119 Nedre Linderud
Oslo	10 Grorud	Romsås	3901 Østre Romsås
Oslo	10 Grorud	Romsås	3905 Bånkall
Oslo	10 Grorud	Romsås	4010 Vestre Romsås
Oslo	10 Grorud	Romsås	4012 Bjøråsen
Oslo	10 Grorud	Romsås	4013 Svarttjern
Oslo	10 Grorud	Ammerud	4002 Ammerudskogen
Oslo	10 Grorud	Ammerud	4003 Ammerud
Oslo	10 Grorud	Ammerud	4015 Ammerudgrenda
Oslo	10 Grorud	Ammerud	4016 Ammerudkollen
Oslo	11 Stovner	Stovner sentrum	3903 Tokerud
Oslo	11 Stovner	Stovner sentrum	3917 Stovner senter
Oslo	11 Stovner	Stovner sentrum	3906 Nedre Fossum
Oslo	11 Stovner	Stovner sentrum	3921 Forsheimer
Oslo	11 Stovner	Stovner sentrum	4008 Nedre Rommen
Oslo	11 Stovner	Haugenstua	3907 Stig
Oslo	11 Stovner	Haugenstua	3914 Smedstua
Oslo	12 Alna	Furuset	3801 Nyland
Oslo	12 Alna	Furuset	3805 Nordre Lindberg
Oslo	12 Alna	Furuset	3806 Nordre Furuset
Oslo	12 Alna	Furuset	3807 Søndre Furuset
Oslo	12 Alna	Furuset	3809 Gransdalen
Oslo	12 Alna	Furuset	3810 Sletten
Oslo	12 Alna	Furuset	3814 Furuset stadion
Oslo	12 Alna	Furuset	3815 Haugen
Oslo	12 Alna	Furuset	3818 Gran
Oslo	12 Alna	Furuset	3819 Vestre Furuset
Oslo	12 Alna	Lindeberg	3802 Lindberglia
Oslo	12 Alna	Lindeberg	3803 Søndre Lindberg
Oslo	12 Alna	Lindeberg	3804 Lindebergåsen

Oslo	12 Alna	Lindeberg	3816 Kløftehagen
Oslo	12 Alna	Lindeberg	3817 Skjønnhaug
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2401 Tøyen rode 1
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2408 Tøyen rode 8
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2409 Tøyen rode 9
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2504 Grønland rode 4
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2506 Grønland rode 6
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2601 Kampen rode 1
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2604 Kampen rode 4
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2605 Kampen rode 5
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2606 Kampen rode 6
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2603 Kampen rode 3
Oslo	1 Gamle Oslo	Tøyen	2602 Kampen rode 2
Bergen	120105 Laksevåg	Årstad	12010201 Gyldenpris
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010202 Stranden
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010203 Strandlien
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010204 St Markus
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010205 Krohnaviken
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010206 Bøhmegaten
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010207 Solheimsviken
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010213 Ny-Kronborg
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010214 Løvtakkveien
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010215 Blekenberg
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010216 Firdagaten
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010217 Solheim sekundærstasjon
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010307 Inndalen
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010310 Rautjern
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010311 Ernst Sars vei
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010312 Langhaugen
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010313 Joachim Lampes vei
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010314 Henrik Mohns vei
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010316 Fageråsen
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010317 Tveitevatnet
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010318 Adolph Bergs vei
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010319 Nordahl Rolfsens vei
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010320 Vestrebø
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010325 Knausen
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010413 Paddemyren
Bergen	120107 Årstad	Årstad	12010414 Mannsverk

Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012009 Kringsjå
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012008 Laksevågneset
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012007 Lille Damsgård
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012006 Laksevåg sentrum
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012005 Store Damsgård
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012004 Frydenbø
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012003 Øvre Damsgård
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012001 Melkeplassen
Bergen	120105 Laksevåg	Indre Laksevåg	12012002 Solhaugveien
Bergen	120101 Arna	Ytre Arna	12011004 Gaupås
Bergen	120101 Arna	Ytre Arna	12011003 Festtangen
Bergen	120101 Arna	Ytre Arna	12011002 Ytre Arna
Bergen	120101 Arna	Ytre Arna	12011001 Breisteinsli
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017209 Flatåsen-Saupstad 9
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017210 Flatåsen-Saupstad 10
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017211 Flatåsen-Saupstad 11
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017212 Flatåsen-Saupstad 12
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017213 Flatåsen-Saupstad 13
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017214 Flatåsen-Saupstad 14
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017215 Flatåsen-Saupstad 15
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017216 Flatåsen-Saupstad 16
Trondheim	160104 Heimdal	Saupstad-Kolstad	16017218 Flatåsen-Saupstad 18
Drammen	Austad/Fjell	Fjell	06020813 Danvik-Fjell 13
Drammen	Austad/Fjell	Fjell	06020814 Danvik-Fjell 14
Drammen	Austad/Fjell	Fjell	06020815 Danvik-Fjell 15
Drammen	Austad/Fjell	Fjell	06020816 Danvik-Fjell 16
Drammen	Austad/Fjell	Fjell	06020817 Danvik-Fjell17

Samfunnsøkonomisk analyse AS

T: +47 974 11 001

E: post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Borggata 2B
N-0650 Oslo